З НОВЫМ НАВУЧАЛЬНЫМ ГОДАМ, ШКОЛЬНІКІ!

У ШКОЛУ... (Будынак на першым плане — Гайнаўскі дом настаўніка).

Фота В. МЛЫНЬЧЫК

Нядаўна на беразе Чорнага мора ў час сустрэчы пісьменнікаў — членаў Еўрапейскага згуртавання літаратараў з Мікітам Хрушчовым вядомы савецкі паэт Аляксандр Твардоўскі, аўтар славутай ваеннай паэмы «Васіль Цёркін» прачытаў новы свой твор, які выклікаў сярод прысутных вялікае ўражанне. Гэта, можна сказаць, працяг «Кнігі пра байца». Паэма вострасатырычная. Друкуем у скарачэнні. Поўнасцю друкавалі «Ізвесція». Будзе яна таксама ў VIII нумары савецкага літаратурнага журнала «Новы мір».

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№35 (392) | ГОД VIII | 1 ВЕРАСНЯ 1963 ГОДА | ЦАНА 60 ГР

НАСУСТРАЧ НАВУЧАЛЬНАМУ ГОДУ

Ізноў восень. Пусцець пачынаюць палі, паказваюцца першыя жоўтыя лісты на дрэвах. Ізноў па вуліцах дзетвара з сумкамі за плячыма, са свежымі сшыткамі і свежымі думкамі спяшае ў школу.

Пачынаецца новы навучальны год, новы этап ахвярнай працы настаўніка, пільнай вучобы нашых дзяцей і школьнай моладзі. Перад тым, аднак як адкрыем свае кніжкі і сшыткі і са ўзрушэннем запішам «УРОК ПЕРШЫ» варта прызадумацца на хвіліну над заданнямі, якія стаяць перад намі ў гэтым навучальным годзе.

Будзе гэта другі год уводжання ў нашай краіне рэформы школьнай сістэмы. Поўная рэалізацыя рэформы патрабаваць будзе многа сіл ад настаўнікаў і асветных улад, а таксама ад бацькоў і ад самых вучняў. Патрабуе яна зразумення праз усё грамадства заданняў, якія ставяцца перад нашай школай. Поўнае ўвядзенне ў жыццё школьнай рэформы павысіць узровень навучання, наблізіць нашу школу да актуальных патрэб грамадства, прынясе карысць усёй краіне і самай моладзі.

Перад усім аднак са школьнай рэформы скарыстае вёска. Павысіцца арганізацыйная ступень вясковых школ, якія стануцца васьмікласнымі, атрымаюць яны лепшае абсталяванне, большую колькасць настаўнікаў, лепшыя памяшканні. Пабольшыцца колькасць інтэлігенцыі на вёсцы. Сялянскае

(Працяг на стар. 4)

З ЛІСТАЎ ДЗЯЦЕЙ АБ ВАЙНЕ

«Бацькі свайго я не памятаю. Маці гаворыць, што быў ён вельмі добрым чалавекам. У 1939 годзе забралі яго на вайну. З вайны бацька не вярнуўся. Потым, у час акупацыі, быў у нас адзін чалавек, ён хадзіў гандляваць па вёсках. Чалавек гэты быў разам з бацькам і прыйшоў да нас, каб расказаць, як было. Гаварыў, што непадалёк ад бацькі разарвалася бомба і ён быў моцна ранены. Чалавек гэты нёс бацьку на руках у акоп. Бацька гаварыў, што «хіба ўжо не буду жыць», а гэты чалавек пацяшаў, што яшчэ ваяваць будзем. Бацька аднак не выжыў. І жыццё маё было вельмі цяжкім. Жыў я толькі з мамаю і ад дзяцінства мусіў цяжка працаваць. Каб жыў мой бацька, усё маё жыццё было б зусім іншым».

З лісту **Пеці Р.**
з Бельшчыны

Падрыхтаваная з разбойніцкай развагай у генеральных штабах, у таямніцы перад народамі, вайна нясла знішчэнне, слёзы і гора кожнаму мястэчку, кожнай вёсцы, кожнай хаце.

«Нарадзіўся я ў вёсцы Рэпіска ў 1950 годзе. Вайна была тады, калі мяне яшчэ не было на свеце. Калі я падрос, то з болем слухаў жахлівыя апавяданні аб здзеках гітлераўцаў у нашай вёсцы і цэлым Гайнаўскім павеце. Мая родная вёска пацярпела некалькі пажараў, выкліканых вайной. Як усе,

(Працяг на стар. 2)

А. ТВАРДОВСКИЙ

Теркин на том свете

Тридцати неполных лет —
Любо ли не любо —
Прибыл Теркин на тот свет,
А на этом убыл.

Убыл — прибыл в поздний час
Ночи новогодней.
Осмотрелся в первый раз
Теркин в преисподней...

Поглядит — светло, тепло,
Ходы-переходы —
Вроде станции метро, —
Чуть пониже своды.

Перекрытье — не чета
Двум иль трем накатам,
Вот где бомба — ни черта
Не проймет — куда там!

(Бомба! Глядя в потолок
И о ней смекая,
Теркин знать еще не мог,
Что — смотря какая.

Что от нынешней — случись
По научной смете —
Так, пожалуй, не спастись
Даже на том свете).

И еще — что явь, что сон —
Теркин не уверен,
Видит, валенками он
Наследил у двери.

А порядок, чистота —
Не приткнуть окурок,
Оробел солдат спроста
И вздохнул:
— Культура...

Вот такие бы везде
Зимние квартиры.
Поглядим — какие где
Тут ориентиры.

Стрелка «Вход».
А «Выход»? Нет.

Ясно и понятно:
Значит, пламенный привет, —
Путь закрыт обратный.

Видит парень, как туда
К станции конечной,
Прибывают поезда
Изо мглы предвечной.

И выходит к поездам
Важный и спокойный
Того света комендант —
Генерал-покойник.

Не один — по сторонам
Начеку охрана.
Для чего — судить не нам,
Хоть оно и странно:
Раз уж списан ты сюда,
Кто б ты ни был чином,
Впредь до страшного суда
Трусить нет причины.

По уставу, сделав шаг,
Теркин доложился,
Мол, такой-то, так и так,
На тот свет явился.

Генерал, угрюм на вид,
Голосом усталым —
— А с которым, — говорит, —
Прибыл ты составом?

Теркин — в струнку, как стоял,
Тем же самым родом:
— Я, товарищ генерал,
Лично пешим ходом.

— Как так пешим?
— Виноват
(Строги коменданты!)
— Говори, отстал, солдат,
От своей команды?

Так ли, нет ли — все равно
Спорить не приходится.
— Ясно! Будет учтено.
И не повторится.

— Да уж тут, что нет, то нет,
Это, брат, бесспорно,
Потому как на тот свет
Не прилешь повторно, —

(Працяг на стар. 3)

Фальшывы шлях

У палове жніўня г.г. прадстаўнік кітайскага ўрада выступіў у Пекіне з шырокай заявай, у якой выражае вядомыя ўжо раней адмоўныя адносіны КНР да заключанага ў Маскве трохстаронняга Дагавору аб частковай забароне выпрабаванняў ядзернай зброі. Змест гэтай заявы выклікае нашае здзіўленне не толькі таму, што Пекін адкідае Маскоўскі дагавор, які можа аказацца першым сур'ёзным крокам на шляху да раззбраення і трывалага міру, але і абурае, калі знаходзім тут нападкі на Савецкі Саюз і другія сацыялістычныя краіны, падтрымліваючыя прынцыпы суіснавання і мірнага вырашання непаразумленняў паміж Усходам і Захадам.

Маскоўскі дагавор кітайскія правадыры называюць «здрадніцтвам інтарэсаў... сацыялістычных народаў і народаў свету», «капітуляцыяй перад імперыялізмам» і «ганебнай змовай» в ворагамі сацыялізма. Як вядома, урад Савецкага Саюза ў адказ на гэтыя нападкі злажыў спецыяльную заяву, апублікаваную ў нашым друку 22 жніўня. Яе спакойны ў супрацьлегласці да кітайскага выступлення тон і разумная аргументацыя пераконваюць кожнага чалавека, для якога такія словы, як «мір», «шчасце» і «дабрабыт» не з'яўляюцца пустымі гукамі, а маюць найвышэйшую вартасць.

Нам — прыяцелям Савецкага Саюза — нельга не асудзіць кітайскіх спробаў скажэння і памяншэння гістарычнай ролі ўраду СССР, савецкай камуністычнай партыі ў барацьбе за мір, за бяспечнае жыццё і развіццё ўсіх сацыялістычных народаў — у тым ліку і кітайскага народа. Мы нават абавязаны заявіць кітайскім правадырам, што цэлае развіццё нашай краіны, больш таго, яе незалежнае існаванне заўдзячваем вайсковай і эканамічнай магутнасці Савецкага Саюза. Супроць нас жа ж, супроць нашых суседзяў — ГДР і Чэхаславакіі — накіраваны рэваншысцкія і рэвізіяністцкія планы правадыроў Заходняй Германіі. Кітайскія кіраўнікі не маюць права гаварыць нам, што Савецкі Саюз нездавальняюча бароніць нашых інтарэсаў перад апетытамі ФРГ. Наконт гэтага мы маем зусім іншыя погляды, абгрунтаваныя на штодзённай практыцы савецкай палітыкі.

Нашае здзіўленне выклікае яшчэ іншы аспект кітайскіх нападак на Савецкі Саюз і яго мірныя намаганні. Вось у заяве кітайскага ўрада адчуваецца жаданне выступаць ад імя ўсіх народаў свету, ашуканых быццам бы Маскоўскім дагаворам. Тымчасам аказваецца, што значная большасць дзяржаў з усіх кантынентаў падпісала ўжо гэты дагавор, адобрываючы тым самым палітыку міру. Гэтыя дагматычныя і халоднаваенныя погляды штораз больш ізалююць кітайскіх правадыроў. А гэта і павінна іх асцерагаць, што крочаць па фальшывым шляху. Аднак узрастаючае раздражэнне ў Пекіне, якое выражаецца ва ўсё больш вострых нападках на прыяцеляў, сведчыць, што там не хочуць рэагаваць на гэты сігнал.

Адзначаючы, што ў выніку заключэння Маскоўскага дагавору аб частковай забароне ядзерных выпрабаванняў «узрастае небяспека вайны», кітайскія кіраўнікі апынуліся ў радах найбольш заўзятых староннікаў гонкі ўзбраенняў у імперыялістычных краінах, такіх як, напрыклад, Тэлер у ЗША, які адкідае Маскоўскі дагавор, таму што ён не дае магчымасці Злучаным Штатам выпрабаваць у атмасферы бомбу ў 100 мегатон! У кітайскай заяве ёсць яшчэ адно небяспечнае сцвярджэнне. Згодна з ім лепш было б для справы міру, каб ядзерную зброю мела большасць сацыялістычных дзяржаў, а не толькі СССР. Мы гэта разумеем толькі так: Кітай хоча мець ядзерную зброю. З такім тэзісам савецкая заява расправуляецца вельмі коратка. Па-першае, — сцвярджае яна, — дзякуючы ўласнай ядзернай сіле СССР можа абараніць усе сацыялістычныя дзяржавы, аб чым добра ведаюць кітайскія правадыры і таксама амерыканскія; па-другое, не падлягае сумненню, што аснашчэнне кожнай новай сацыялістычнай дзяржавы ядзернай зброяй дало б імперыялістам аказію аснасціць ёю шматлікіх сваіх агрэсіўна настроеных партнёраў, як, напрыклад, Заходнюю Германію ці Тайван. Цяжка сабе ўявіць, каб такая пазіцыя магла б служыць справе захавання міру.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

З лістаў дзяцей аб вайне

(Працяг са стар. 1)

цярпелі мае бацькі, бо некалькі разоў заставаліся пад голым небам. Калі паслухаеш гутарак старэйшых аб перажытых днях, калі кожную хвіліну былі пад страхам, тады мне часам здаецца, што гэта ўсё няпраўда. Здаецца, што гэта ўсё выдумалі, бо ў гэта ўсё цяжка паверыць. Але з праўды няпраўду не зробіш. З нашай вёскі загінула ж шмат людзей, якія аставілі свае сем'і».

Міша Тэлешэўскі
вёска Рэпіска
павет Гайнаўка

Многа спраў з таго часу зацерлася ўжо ў памяці, прызабылася. Нельга аднак забыць гітлераўскага тэрару, здзекаў над мірнымі жыхарамі нашых вёсак. Астанецца таксама назаўсёды памяць аб зацятай барацьбе супраць фашызму, аб партызанах і падпольнай дзейнасці, аб вялікіх ахвярах панесеных у змаганні за вызваленне.

«Раніцай 17 жніўня 1941 года да Тарнопаля прыехаў нямецкі аўтобус. У аўтобус гэты загналі членаў партыі і камсамольцаў. У дзвярах сталі немцы з аўтаматамі гатовымі да стрэлу, і аўтамабіль крануўся з месца. Павезлі іх на допыт. На допытах усе трымаліся цвёрда, і немцы многа ад іх не даведаліся. На другі дзень раніцай увапхнулі іх у той самы аўтобус і недзе павезлі. А куды, ніхто не ведаў, і толькі праз паўгадзіны ўсё выяснілася.

Аўтобус спыніўся непадалёк Смольні ў Тапільцу, як назвалі гэтае месца сяляне. Усіх нашых людзей вывелі з аўтобуса, і адвёўшы некалькі метраў ад дарогі, затрымалі.

Сяляне нашай вёскі пачулі доўгую кулямётную чаргу стрэлаў. Здагадаліся, што фашысты расстралялі камсамольцаў. Загінула іх там трынаццаць чалавек. Загінулі за нашае лепшае жыццё. У іх засталіся сыны і дочкі сіратамі. Яны цяпер выраслі і таксама, як бацькі, змагаюцца ў мірнай працы. У 1959 годзе яны агарадзілі месца расстрэлу бацькоў, паставілі там памятную табліцу, палажылі вянок і пасадзілі кветкі.»

Янка Бура
Тарнопаль
пав. Гайнаўка

«У часе вайны жыхары нашай вёскі ўцякалі ў лес ад немцаў, якія здзекваліся над людзьмі. Вось у нашай вёсцы Горна, а цяпер вуліца Горна горада Гайнаўка, стаяла школа, у якой у час вайны перахоўваліся партызаны. Сяляне нашай вёскі партызанамі гэтымі апекаваліся. Рабілі ім перавязкі і прыносілі ежу. Немцы аднак дагледзелі, што ў школе знаходзяцца партызаны, яны доўга не думаючы аблілі бензінам і падпалілі школу. Калі школа пачала гарэць то немцы пайшлі сваёй дарогай. У гэты час аднаму з партызан удалося ўратавацца. Тыя, што не маглі ўцячы з агню — згарэлі. Партызан, які астаўся жывым, прабыў у вёсцы некалькі дзён і пайшоў у рады партызанскага атрада, які знаходзіўся ў аколіцы Гайнаўкі».

Ліда Данішэўская
Гайнаўка
вул. Горна 108

«Зімою 1942 года пачалі да нас часцей заглядаць немцы. Яны дапытваліся, ці няма ў паблізасці партызанаў, фашысты шнырылі ў будынках, па гумнах, паролі штыкамі сена і салому. Шукалі зброі і партызан. Увайшоўшы

(Працяг на стар. 5)

Спорт

Вочы і вушы нашых аматараў спорту ў мінулы тыдзень былі накіраваны на тры мерапрыемствы: чэмпіянат краіны па лёгкай атлетыцы, велагонку навокал Польшчы і футбольны марафон.

Лёгкаатлеты, пасля нядаўняга матча са зборнай ЗША, у якім выступілі вельмі слаба, цяпер парадавалі высокай формай. Шкада толькі, што прышла яна не перад сустрэчай з амерыканцамі.

Сёлетняя традыцыйная велагонка, нягледзячы на міжнародны склад, нейк не выклікала вялікага зацікаўлення. Мо' таму, што не так ужо даўно мы былі сведкамі магутнай Велагонкі міру і ў ёй разрадзілі свае хваляванні, і цяпер, калі выступаюць непараўнальна слабейшыя спартсмены, барацьба страціла колеры. А гэта ж юбілейная велагонка — XX.

Затое футбольны марафон штораз мацней прыкоўвае да сябе нашу ўвагу. Радуе неспадзявана добры старт навічкоў I і II лігі. Шамберкі і Унія ў першым эшалоне, Рапід і Люблінянка — у другім, далей робяць вялікую фурору.

Гэтага нельга сказаць пра навічкоў беластоцкай лігі. Удар, які нанёс у апошняй сустрэчы элцкі Мазур беластоцкаму Агніску (8:2), да гэтага на полі Агніска, слабую марку ставіць нядаўняму чэмпіёну класа «А». Здаецца, па-ранейшаму, асноўнымі сапернікамі будуць тут Мазур і Гвардыя. Хоць цяпер у турнірнай табліцы і вядзе нурэцкі Гусар, аднак сумняваемся, ці доўга ўтрымае гэту пазіцыю.

Пасля непланаванага раней месячнага перапынку, выкліканага інтарэсамі зборнай, пачаўся другі круг футбольнага чэмпіянату СССР. Пачаўся ён удачна для мінскіх дынамаўцаў. У выездным матчы перамаглі яны алмаацінскі Кайрат 1:0 і займаюць цяпер чацвёртае месца (за маскоўскімі і тбіліскімі аднаклубнікамі і ленінградскім Зенітам). Аднак перад беларусамі ляжыць вельмі цяжкая дарога. Паводле календара, у жніўні і верасні на сваім полі гуляюць яны толькі два разы (на 9 матчаў) і ўлічваючы кліматычныя ўмовы, наўрад ці ўдасца ім правесці ў Мінску адну — дзве сустрэчы больш. Вымушаны будуць выступаць на полі сапернікаў і нейтральных стадыёнах, а гэта патрабуе не абы якой закалкі. Прыпомнім, што ў савецкім чэмпіянаце выступае 20 каманд і трэба згуляць яшчэ 18 матчаў.

Аут

ХРОНІКА

■ 21 жніўня прыбыў у Югаславію на адпачынак М. С. Хрушчоў. Пабыўка Хрушчова ў Югаславіі будзе працягвацца да 3-га верасня.

■ 22 жніўня штодзённы друк паведаміў, што Дзяржаўная Рада ПНР вызначыла Эдмунда Пшчулкоўскага паслом у СССР, адклікаючы з гэтай пасады Балеслава Яшчука, якога выбрана сакратаром ЦК ПАРП.

■ 16 жніўня насельніцтва Беластока ўрачыста адзначыла 20-тую гадавіну паўстання ў беластоцкім геце. Пры мемарыяльнай дошцы, умураванай у сцену «Дома друку» (месца масавага забойства яўрэяў) адбыўся мітынг працоўных, зложана вянкі.

■ У жніўні арганізавана ў беластоцкім музеі выстаўку народных мастацкіх вырабаў з саломы і гліны. Міністэрства культуры ПНР з гэтай нагоды ўзнагародзіла 22 народных мастакоў Беласточчыны. Сярод узнагароджаных былі Лявонь Саласцюкевіч (ганчар) з Кляшчэляў, Гайнаўскага павета, і Мікалай Казачук (саламяныя вырабы) з Рэдут, Бельскага павета.

■ 17 жніўня 19 працаўнікоў гмінных спулдзельняў Беласточчыны атрымалі тытулы перадавікоў сацыялістычнай працы. Сярод адзначаных знаходзяцца Мікалай Выркоўскі і Дзімітр Анішчук, кладаўшчыкі Бельскага ПЗГС.

■ Пасля доўгага перыяду сонечнай спякоты ў другой палове жніўня Заходнюю Еўропу нечакана наведала вельмі халоднае надвор'е. У некаторых краінах, напрыклад, у Швейцарыі, Германіі, Італіі і Аўстрыі выпаў снег.

■ Як вынікае са справаздачы гарадскога статыстычнага інспектарата ў Беластоку, горад Беласток у канцы першага паўгоддзя бягучага года налічваў 130 тысяч жыхароў. Сярод іх было больш 9 тысяч жанчын чым мужчын.

Яснай асенняй раніцай на Заходні вакзал Карлслуста прыбыла добра апранутая пара. Мужчына год сарака, у прасторным сінім паліто і серабрыстым капелюшы, далікатна вёў пад руку прыгожую спадарожніцу.

Пасажыры накіраваліся да поезда Карлслуст—Нюрнберг і ўвайшлі ў адзін з яго вагонаў. У руках жанчыны была прыгожая торба. Мужчына трымаў вудачкі ў чахле. Насільшчык унёс за імі чамадан. Рэчы ўлажылі ў багажную сетку. Неўзабаве поезд рушыў.

Гэтымі пасажырамі былі Тамара Штырава і Павел Перцаў.

Каб усвядоміць сабе, куды і навошта яны накіроўваліся, чытач павінен вярнуцца да ночы, якую правялі разведчыкі пад сценамі старыннага замка.

231

На світанні Аскер і яго таварышы перапаўзлі да падножжа гары і далей да таго месца, дзе адзіная дарога з замка злучалася з магістраллю. Аскер і Люлько засталіся тут, Перцаў пайшоў у горад. Праз гадзіну ён вярнуўся за рулём свайго старэнькага «Опеля».

— Пастаў за карчамі, — сказаў Аскер. — Яго не павінны пазнаць, калі паедзем следам.

«Опель» схавалі ў карчах, што цягнуліся непадалёк дарогі. Перцаў вынес з машыны пудэлка кансерваў, каўбасу і некалькі бутэлек піва. Усё гэта разлажылі на паляне. Разведчыкі селі навокал. Яны былі галодныя, і Перцаў папярэдзіў:

— Не спяшайцеся. Магчыма чакаць давядзецца доўга.

Люлько глянуў на гадзіннік, неспакойна кашлянуў.

— Што? — спытаў Аскер.

— У поўдзень мне на дзяжурства.

— Таак... — Аскер пажаваў губамі. — А Зейферта ведаеце толькі вы.

— Мо' не ісці: хворы і ўсё такое?...

Аскер паківаў галавой.

— Апішыце Зейферта.

Люлько падрабязна намаляваў аблічча генерала.

— Машына адкрытая?

— Так. Сіні «Хорх».

У адзінаццаць гадзін вароты замка адчыніліся і з іх выехаў аўтамабіль.

— Сіні «Хорх», — сказаў Аскер, калі машына наблізілася.

232

Перцаў наліў у шклянкі піва.

Машына праехала міма. У ёй быў толькі адзін чалавек — малодшы афіцэр.

— Ад'ютант Зейферта, — сказаў Люлько.

— А як жа яны? — спытаў Перцаў.

— Ёсць яшчэ машына Упіца. Белы «Мерседэс». Яшчэ гадзіна прайшла.

— Мне пара, — сказаў Люлько.

— Ідзіце, — кіўнуў Аскер.

...Сонца пачало хіліцца ўніз.

— Хутка дзве, — сказаў Аскер, глянуўшы на гадзіннік.

— Хвілінку, — спыніў яго Перцаў. — Здаецца яны!

Аскер павярнуўся. Ён убачыў: вароты замка адчыніліся, з іх выкаціў аўтамабіль.

— Машына Упіца, — сказаў Аскер.

Калі «Мерседэс» пранёсся міма, ён устанавіў: за рулём Упіц, на заднім сядзенні Зейферт і яшчэ нехта.

— Паехалі!

Перцаў сеў за руль, Аскер ззаду. «Опель» выбраўся на дарогу і пагнаўся ў горад.

Аўтамабілі дзяліла метраў трыста. Пярэдняя машына ішла на вялікай хуткасці, і старэнькі «Опель» прыкладаў адчайныя намаганні, каб не адстаць.

— Упэўнены, што трэці — Тэдар? — спытаў Перцаў.

(Працяг на стар. 4)

233

ТЕРКИН НА ТОМ СВЕТЕ

(Працяг са стар. 1)

Усмехнулся генерал.
— Ладно. Оформляйся.
Есть порядок — чтоб ты знал —
Тоже, брат, хозяйство.
Всех прими да всех строй —
По заслугам место.
Кто же трус, а кто герой —
Не всегда известно.
Дисциплина быть должна
Четкая до точки:
Не такая, брат, война,
Чтоб по одиночке...
Проходи давай вперед —
Прямо по платформе.
— Есть идти! — И поворот
Теркин дал по форме.

И едва за стрелкой он
Повернул направо —
Меж приземистых колонн —
Первая застава.

Тотчас все на карандаш:
Имя, номер, дату.
— Аттестат в каптерку сдашь, —
Говорят солдату.

Удивлен весьма солдат:
— Ведь само собою —
Не положен аттестат
Нам на поле боя.
Раз уж я отдал концы —
Не моя забота.

— Все мы, братец, мертвецы,
А порядок — вот он.
Для того ведем дела
Строго — номер в номер, —
Чтобы ясность тут была,
Правильно ли помер.
Ведь случалось иногда —
Рана несмертельна,
А его зашлют сюда,
С ним возись отдельно.
Помещай его сперва
В залу ожиданья... —
(Теркин мельком те слова
Принял во вниманье).

— Ты, понятно, новичок,
Вот тебе и дико.
А без формы на учет
Встань у нас, поди-ка.

Но смекнул уже солдат:
Нет беды великой.
То ли, се ли, а назад
Вороти, поди-ка.

Осмелел, воды спросил —
Нет ли из-под крана?
На него, глаза скосив,
Посмотрели странно.

Да вдобавок говорят,
Усмехаясь криво:
— Ты еще спросил бы, брат,
На том свете пива...

И довольны все кругом
Шуткой той злорадной.
Повернул солдат кру-гом:
— Будьте вы неладны...

Позади Учетный стол,
Дальше — влево стрелки.
Повернул налево — стоп.
Смотрит:
Стол проверки.

И над тем уже Столом —
Своды много ниже,
Свету меньше, а кругом —
Полки, сейфы, ниши;
Да шкафы, да вертлюги
Сзади, как в аптеке,
Книг толстенных корешки,
Папки, картотеки,
И решеткой обнесен
Этот Стол кромешный
И кромешный телефон
(Внутренний, конечно).

И доносится в тиши
Точно вздох загробный:
— Авто-био опиши
Кратко и подробно...

Поначалу на рожон
Теркин лезть намерен:
Мол, в печати отражен,
Стало быть, проверен.

— Знаем: «Книга про бойца».
— Ну так в чем же дело?
— «Без начала, без конца» —
Не годится в «Дело».
— Но поскольку я мертвец...
— Это толку мало.
— ...то не ясен ли конец?
— Освети начало.

Уклоняется солдат:
— Вот еще обуза:
Там же в рифму все подряд,
Автор — член союза...

— Это — мало ли чего,
Той ли меркой мерим.
Погоди, и самого
Автора проверим...

Видит Теркин, что уж тут
И беда, пожалуй·
Не напишешь, так пришьют
От себя начало.

Нет уж лучше, если сам.
И у спецконторки
Примостившись, написал
Авто-био Теркин.

По графам: вопрос-ответ
Начал с предков — кто был дед.

— Дед мой сеял рожь, пшеницу,
Обрабатывал надел.
Он не ездил за границу,
Связей также не имел.
Пить — пивал. Порой без шапки
Приходил, в ночи шумел.
Но помимо, как от бабки,
Он взысканий не имел.
Не представлен был к награде,
Не был дед передовой.
И отмечу, правды ради, —
Не работал над собой.
Уклонялся. И постольку
Близ восьмидесяти лет
Он не рос уже нисколько,
Укорачивался дед...

Так и далее — родных
Отразил и близких,
Всех, что числились в живых
И посмертных списках.

Стол проверки бросил взгляд
На его работу:
— Расписался? То-то, брат.
Следующий — кто там?

Вышел Теркин на простор
Из-за той решетки.
Шаг, другой — и вот он Стол
Медсанобработки.

Не подумал, сгоряча
Протянувши ноги,
Что без подписи врача
В вечность нет дороги

Ахнул Теркин:
— Что за черт,
Что за постановка:
Ну, как будто на курорт
Мне нужна путевка.
Столько всяческой возни
В их научном мире.

Вдруг велят:
— А ну, дыхни,
Рот разинь пошире.
Принимал?
— Наоборот. —
И со вздохом горьким —
— Непонятный вы народ, —
Усмехнулся Теркин.

Кабы мне глоток — другой
При моем раненье,
Я бы, может, ни ногой
В ваше заведенье...

Но молчи, поскольку — тлен,
И терпи волынку.
Пропустили сквозь рентген
Всю его начинку.

Не забыли ничего
И, науки ради,
Исписали на него
Толстых три тетради.

Раз уж так пошли дела,
Не по доброй воле,
Теркин ищет хоть угла
В мрачной той юдоли.

С недосыпу на земле,
Хоть как есть в одеже
Отоспаться бы в тепле —
Ведь покой положен.

Вечный, сказано, покой —
Те слова не шутки.
Ну, а нам бы хоть какой,
Нам бы хоть на сутки.

Впереди уходят вдаль,
В вечность коридоры —
Того света магистраль, —
Кверху семафоры.

И видны за полверсты,
Чтоб тебе не сбиться,
Указателей персты,
Надписи, таблицы...

Строгий свет от фонарей,
Сухость в атмосфере.
А дверей — не счесть дверей,
И какие двери!

Все плотны, заглушены
Способом особым.
Выступают из стены
Вертикальным гробом.

И какую ни открой —
Ударяет сильный,
Вместе пыльный и сырой
Запах замогильный.

И у тех, что там сидят,
С виду как бы люди.
Означает важный взгляд:
«Нету. И не будет».

Теркин мыслит: как же быть,
Где искать начало?
«Не мешай руководить» —
Надпись подсказала.

Что тут делать? Наконец,
Набрался отваги —
Шасть — к прилавку, где мертвец
Подшивал бумаги.

Мол, приписан к вам в запас
Вечный — и поскольку
Нахожусь теперь у вас,
Мне бы, значит, койку...

Взглядом сонным и чужим
Тот солдата смерил,
Пальцем — за ухо — большим
Указал на двери
В глубине.
Солдат — туда,
Потянул за ручку.
Слышит сзади:
— Ах, беда
С этою текучкой...

Там за дверью первый стол, —
Без задержки следуй, —
Тем же, за ухо, перстом
Переслал к соседу.

И вели за шагом шаг
Эти знаки всуе,
Без отрыва от бумаг
Дальше указуя.

Но в конце концов ответ
Был членораздельный:
— Коек нет. Постели нет.
Есть приклад постельный.

И уже хотел уйти,
Вспомнил, что, пожалуй,
Не мешало бы занести
Вывод в книгу жалоб.

Но отчетлив был ответ
На вопрос крамольный:
— На том свете жалоб нет,
Все у нас довольны.

Всем по службе недосуг,
Смотрят не вникая...
И не ждал, не думал — вдруг
Встреча. Да какая!

В двух шагах перед тобой
Друг — товарищ фронтовой

Вот он — в блеклой гимнастерке
Без погон —
Из тех времен.
Значит, все, — подумал Теркин, —
Я — где он.
И все — не сон.
— Так-то, брат. — Слова излишни.
Поздоровались. Стоят.
Видит Теркин: друг давнишний
Встрече как бы и не рад.

По какой такой причине —
На том свете ли обвык,
Или, может, старше в чине
Он теперь, чем был в живых?

Повернули с тротуара
В глубь задворков за углом,
Где гробы порожней тарой
Были свалены на слом.

Размещайся хоть на дневку,
А не то что на привал.
— Доложи-ка обстановку,
Как сказал бы генерал.

Где тут линия позиций, —
Жаль, что карты нет со мной.
Ну, хотя б — в каких границах
Расположен мир иной?..

— Генерал ты больно скорый,
Уточнился бы сперва:
Мир иной — смотря который, —
Как никак их тоже два.

И от ног своих разутых,
От портянок отвлечен,
Теркин — тихо:
— Нет, без шуток?.. —
Тот едва пожал плечом.

— Ты-то мог не знать — заглазно;
Есть тот свет, где мы с тобой,
И, конечно, буржуазный
Тоже есть, само собой.

— Не по мне лежать здесь лежнем,
Да уж выписан билет.
Ладно, шут с ним, с зарубежным,
Говори про наш тот свет.

— Что ж, вопрос весьма обширен.
Вот что главное усвой:
Наш тот свет в загробном мире —
Лучший и передовой.

И поскольку уготован
Всем нам этак или так,
Он научно обоснован,
Не на трех стоит китах

Где тут пекло, дым иль копоть
И тому подобный бред?
— Все же, знаешь, сильно топят, —
Вставил Теркин, — мочи нет.

— Да не топят, зря не сетуй,
Так сдается иногда,
Кто по зимнему одетый
Транспортирован сюда.

Здесь ни холодно, ни жарко, —
Ни полена дров, учти.
Точно так же — райских парков
Даже званья не найти.

С басней старой все несходно —
Где тут кущи и сады?
— А нельзя ль простой природной
Где-нибудь глотнуть воды?

— Забываеш, Теркин, где ты,
Попадаешь в ложный след:
Потому воды и нет,
Что, понятно, спросу нет.

Недалек тот свет соседний,
Там, у них на старый лад —
Все пустые эти бредни:
Свежесть струй и адский чад.

И запомни, повторяю:
Наш тот свет в натуре дан:
Тут ни ада нет, ни рая —
Тут — наука, там — дурман...

Наш тот свет организован
С полной четкостью во всем:
Распланирован по зонам,
По отделам разнесен.

Упорядочен отменно —
Из конца пройди в конец.
Посмотри: Отдел военный,
Он, понятно, образец.

Врать привычки не имею,
Ну, а ежели соврал,
Так на местности виднее, —
Поднимайся,. генерал...

И в своем строю лежачем
Им предстал сплошной грядой
Тот Отдел, что обозначен
Был армейскою звездой.

Лица воинов спокойны,
Точно видят в вечном сне,
Что, какие были войны,
Все вместились в их войне.

Отгремел их край передний,
Мнится им в безгласной мгле,
Что была она последней,
Эта битва на земле;

— Четкость линий и дистанций,
Интервалов чистота...
А возьми Отдел гражданский —
Нет уж, выправка не та.

Разнобой не скрыть известный —
Тот иль этот пост и вес:
Кто с каким сюда оркестром
Был направлен или без...
Кто с профкомовской путевкой,
Кто при свечке и кресте.
Строевая подготовка
Не на той уж высоте...

Так, дивясь иль брови хмуря,
Любознательный солдат
Созерцал во всей натуре
Тот порядок и уклад.

Ни покоя, мыслит Теркин,
Ни веселья не дано.
Разобрались на четверки
И гоняют в домино.

Разгоняют скукой скуку —
Но таков уже тот свет:
Как ни бьют — не слышно стуку,
Как ни курят — дыму нет.

Ах, друзья мои и братья,
Кто в живых до сей поры,
Дорогих часов не тратьте
Для загробной той игры.

Ради жизни скоротечной
Отложите тот «забой»:
Для него нам отпуск вечный
Обеспечен сам собой...

Миновал костяшки эти,
Рядом — тоже не добро:
Заседает на том свете
Преисподнее бюро.

Здесь уж те сошлись, должно быть,
Что не в силах побороть
Заседаний вкус особый,
Им в живых изъевший плоть.

Им ни отдыха, ни хлеба —
Как усядутся рядком,
Ни к чему земля и небо —
Дайте стены с потолком.

Им, что ведро, что ненастье,
Отмеряй за часом час.
Целиком под стать их страсти
Вечный времени запас.

Вот с величьем натуральным
Над бумагами склонясь,
Видно, делом персональным
Занялися — то-то сласть.

Тут ни шутки, ни улыбки, —
Мнимой скорби общий тон.
Признает мертвец ошибки
И, конечно, врет при том.

Врет не просто скуки ради,
Ходит краем, зная край.
Как послушаешь — к награде
Прямо с ходу представляй.

Но позволь, позволь, голубчик,
Так уж дело повелось,
Дай копнуть тебя поглубже,
Просветить тебя насквозь.

Не мозги, так грыжу вправить, —
Чтобы взмокнул от жары,
И в конце на вид поставить
По условиям игры...

Так-то близко, далеко ли
Новый видится квартал.
Кто же там во власть покоя
Перед вечностью предстал?
— Любопытствуешь?
— Еще бы.
Постигаю мир иной.
— Там отдел у нас Особый,
Так что — лучше стороной...

— Посмотреть бы тоже ценно.
— Да нельзя, поскольку он
Ни гражданским, ни военным
Здесь властям не подчинен.

— Что ж, Особый есть Особый. —
И, вздохнув, примолкли оба.

...Там — рядами, по годам
Шли в строю незримом
Колыма и Магадан,
Воркута с Нарымом.

За черту из-за черты,
С разницею малой,
Область вечной мерзлоты
В вечность их списала.

Из-за проволоки той
Белой-поседелой —
С их особою статьей,
Приобщенной к делу...

Кто, за что, по воле чьей —
Разберись, наука.
Ни оркестров, ни речей
Вот уж где — ни звука...

Память, как ты ни горька,
Будь зарубкой на века!

. . . . . .

— Кто-же все-таки за гробом
Управляет тем Особым!

— Тот, кто в этот комбинат
Нас послал с тобою.
С чьим ты именем, солдат,
Пал на поле боя.

Сам не помнишь? Так печать
Донесет до внуков,
Что ты должен был кричать,
Встав с гранатой. Ну-ка?

Так идут друзья рядком.
Вдолю места думам
И под этим потолком
Сводчатым, угрюмым.

Теркин вовсе помрачнел.
— Невдомек мне словно,
Что Особый ваш отдел
За самим Верховным.

— Все за ним, само собой,
Выше нету власти.
— Да, но сам-то он живой?
— И живой. Отчасти.

Для живых родной отец,
И закон, и знамя,
Он и с нами, как мертвец, —
С ними он и с нами

Устроитель всех судеб,
Тою же порою
Он в Кремле при жизни склеп
Сам себе устроил.

Невдомек еще тебе,
Что живыми правит,
Не давно уж сам себе
Памятники ставит.

Теркин шапкой вытер лоб, —
Сильно топят все же, —
Но от слов таких озноб
Пробежал по коже.

И смекает голова,
Как ей быть в ответе,
Что слыхала те слова,
Хоть и на том свете.

Да и мы о том, былом
Реч замнем покамест.
Чтоб не быть иным числом,
Задним — смельчаками...

Докатился некий гул,
Задрожали стены.
На том свете свет мигнул,
Залились сирены.

Прокатился долгий вой
Над глухим покоем...

Дали вскорости отбой.
— Что у вас такое?

— Так и быть — скажу тебе,
Но держи в секрете:
Это значит, что ЧП
Нынче на том свете.

По тревоге розыск свой
Подняла Проверка:
Есть опасность, что живой
Просочился сверху.

Чтобы дело упредить,
Срочное заданье:
Ну... изъять и поместить
В зале ожиданья.

Запереть двойным замком,
Подержать негласно,
Полноценным мертвецом
Чтобы вышел.
— Ясно.

— И по-дружески, любя,
Теркин, будь уверен —
Я дурного для тебя
Делать не намерен.

Но о том, что хочешь жить,
Дружба, знаеш, дружбой,
Я обязан доложить...
— Ясно...
— ...куда нужно.

Вместе без году неделя,
Врозь на вечные века...

И внезапно из тоннеля —
Вдруг — состав порожняка.

Вмиг от грохота и гула
Онемело все вокруг...
Ах, как поручни рвануло
Из живых солдатских рук.

Как хватало мертвой хваткой
Изо всех загробных сил.
Но с подножки на площадку
Теркин все-таки вступил.

Долей малой перевесил
Груз, тянувший за шинель.
И куда как бодр и весел,
Пролетает сквозь тоннель.

Комендант иного мира
За охраной суетной
Не заметил пассажира
На площадке тормозной.

Да ему и толку мало:
Порожняк и порожняк.
И прощальный генералу
Теркин ручкой сделал знак.

Дескать, что кому пригодней,
На себя ответ беру,
Рад весьма, что в преисподней
Не пришелся ко двору.

И как будто к нужной цели
Прямиком на белый свет,
Вверх и вверх пошли тоннели
В гору, в гору. Только — нет! —

Смерть придвинулась украдкой,
Не проси — скупа, стара...

И за той минутой шаткой
Нам из сказки в быль пора.

В этот мир живых, где ныне
Нашу службу мы несем...

— Редкий случай в медицине
Слышит Теркин, как сквозь сон.

Проморгался в теплой хате,
Простыня — не белый снег,
И стоит над ним в халате
Не покойник — человек.

Поздравляют с Новым годом.
— Ах, так вон что — Новый год!
И своим обычным ходом
За стеной война идет.

Отдохнуть в тепле не штука.
Дай-ка, думает, вздремну.

И дивится вслух наука:
— Ай да Теркин! Ну и ну!

Воротился с того света
Прибыл вновь на белый свет.
Тут уж верная примета:
Жить ему еще сто лет!

Анна Камар з Кошак у Бельскім павеце цэлую зіму праседжвае за кроснамі, выпускаючы вось такія саламянкі. Бачым яе ў Беластоцкім музеі побач сваіх вырабаў.

Дываны, каробкі, кошыкі, гліняная пасуда, драўляныя лыжкі, апалонікі і шэраг другіх прадметаў хатняга карыстання зручнейшыя сяляне рабілі калісьці на ўласны ўжытак. Рабілі, бо гэтыя рэчы былі ім неабходны ў хатняй гаспадарцы. Ніхто спецыяльна не цікавіўся гэтымі вырабамі. У сялянскім асяроддзі лічылася гэта нармальнай справай. Часам толькі адна ці другая вясковая гаспадыня вынесла на кірмаш нейкую саламянку або дыван. Таму што былі грошы патрэбныя. Гэтае самае нейкі гаспадар зрабіў са сваёй каробачкай, кошыкам ці гліняным гаршчком. Бо грошы патрэбныя.

І раптам аказваецца, што гэтыя вырабы маюць мастацкую вартасць, што форма, супастаўленне колераў, асаблівасці матэрыялу, з якога яны зроблены, вялікая, непаўторная рэдкасць.

Спачатку сялянскімі вырабамі зацікавілася Цэнтраля народнага і мастацкага промыслу, а затым — два гады таму — утварылася аддзельная арганізацыя, якая згуртоўвае сялян, займаючыхся вытворчасцю гэтых вырабаў.

Асабліва праславіліся ткачы з наваколля вёсак Грэдалі і Кошкі ў Бельскім павеце, якія масава выпускаюць саламяныя дарожкі. Гліняныя, шэрыя гаршчкі («сівакі») робяць у Кляшчэлях, а дыванамі рэдкіх узораў і высокай якасці славяцца шматлікія вёскі на Сакольшчыне.

З ВЁСКІ Ў МУЗЕЙ

Усе гэтыя вырабы надоўга заваявалі для сябе заграннічныя, асабліва заходнія, рынкі, прыносячы нашай дзяржаве цэнныя дэвізы ў постаці долараў, фунтаў штэрлінгаў, марак і франкаў. Як сцвярджаюць прадстаўнікі арганізацыі народных вытворцаў, замежныя запатрабаванні так высокія, што цяжка іх поўнасцю забяспечыць.

У апошнім часе народныя вытворцы дываноў, каробачак, саламянак, кошыкаў, гліняных гаршчкоў і другіх таму падобных вырабаў дачакаліся не абы якога адзначэння. Плады іхніх рук трапілі ў Беластоцкі музей. Аддзел культуры Прэзідыума ВРН супольна з кааператывам аб'яднання народных вытворцаў наладзілі ў старой Беластоцкай ратушы выстаўку, якая паказвае беластачанам і гасцям прыбываючым у Беласток дасягненні самароднага народнага мастацтва Беласточчыны. Выстаўку гэтую сапраўды варта было пабачыць. Тут чалавек навочна пераконваецца, што сяляне Беласточчыны здольны не толькі араць зямлю і растрасаць гной, але таксама патрапяць зрабіць рэчы, якімі захапляюцца тысячы людзей далёка за межамі нашай краіны.

(вр)

Калісьці сяляне трымалі ў гэтых каробачках збожжа, крупу і муку; у кошыках — бульбу, фрукты і другую агародніну. Цяпер яны ў музеі даюць вобраз умеласці сялянскіх рук. **Фота В. РУДЧЫК**

(Працяг са стар. 1)

НАСУСТРАЧ НАВУЧАЛЬНАМУ ГОДУ

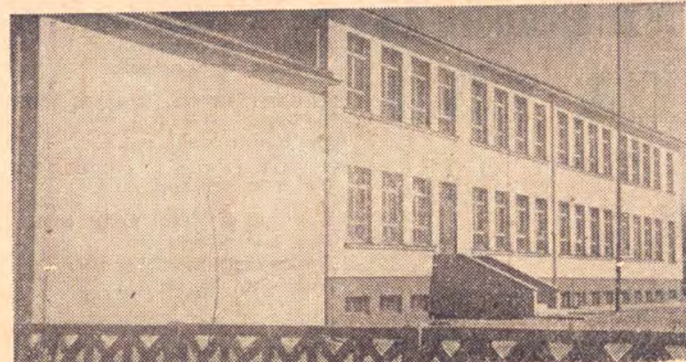
дзіця скончыўшы восем класаў пачатковай школы, нават калі не распачне вучыцца ў горадзе, у вёсцы будзе магло ўступіць у школу Сельскагаспадарчай падрыхтоўкі (СПР). Такім чынам будзе яно мець закончаных поўных дзесяць гадоў навукі. Гэтага яшчэ ніколі не было і не магло быць без вялікага зацікаўлення народнай улады справай выхавання маладога пакалення. Будзе гэта мець вялікі ўплыў на павышэнне культурнага і гаспадарчага ўзроўню нашай вёскі.

Ніколі яшчэ ў пасляваенны перыяд партыя і ўрад не цікавіліся так працай школы, як у апошнія два гады. Школьным справам прысвечана шмат месца і на апошнім XIII Пленуме Цэнтральнага Камітэта Польскай аб'яднанай рабочай партыі, які ўказаў на неабходнасць звярнуць большую ўвагу на ідэйны змест нашага навучання. Уладзіслаў Гамулка ў сваім дакладзе на гэтым пленуме гаварыў:

«Разыходзіцца аб тое, каб правесці такія пераўтварэнні ў школьнай практыцы, у арганізацыях і метадах працы з моладдзю, каб цэласць пачынанняў настаўнікаў з моладдзю спрыяла ўмацаванню сувязі маладога пакалення з партыяй, з намаганнямі рабочага класа і найлепшых сіл народа ствараючых новыя вартасці, аснову далейшага росквіту нашай айчыны. Толькі такая атмасфера будзе спрыяць выхаванню ўсебакова развітай, заангажаванай, актыўнай і творчай моладзі, разумеючай значэнне сучасных перамен у Польшчы і здольнай далей працягваць справу рэвалюцыі»

Краіне штораз больш патрэбна адукаваных людзей, штораз больш інжынераў і тэхнікаў, авалодаўшых сучаснай тэхнікай, патрэбныя людзі поўныя ідэйнасці і гуманнасці, шчырыя патрыёты сацыялістычнай айчыны. Выхоўвае іх нашая школа. І таму на парозе новага навучальнага года ўсім настаўнікам і вучням жадаем поспехаў у іх працы і навуцы.

ПАШТОЎКА З ГАРАДКА

Новапабудаваная школа. Фота **А. КАЗЁЛ**

З ПОДПІСАМ МІНІСТРА

Агульна вядома, што Гайнаўшчына мае найбольш сучасную сетку вясковых крам. Нашто ж аднак прыдаліся б крамы, якія зіхацяць шклом і металам, калі б царстваваў у іх стары парадак? Культура ж гандлю залежыць перш за ўсё ад прадаўшчыка — гэтага непасрэднага гаспадара вясковай крамы. Старшыні ГС-аў у Гайнаўскім павеце пры кожнай аказіі прыпамінаюць аб гэтым сваім прадаўшчыкам. Аб выніках можа пераканацца кожны, хто захоча наведаць першуюлепшую краму на Гайнаўшчыне. Культура гандлю сапраўды тут паступова павышаецца.

Гэта знайшло свой канкрэтны водгук на найвышэйшым узроўні нашай дзяржаўнай адміністрацыі. Міністр Леш, якому падпарадкаваны цэлы наш унутраны гандаль, высока ацаніў працу трох прадаўшчыкоў з Гайнаўскага павета. **За шматгадовую працу без дэфіцытаў, за культурнае і ветлівае абслугоўванне пакупнікаў, за чысціню і парадак у крамах ганаровыя граматы з подпісам міністра Леша і адзнакі «Прыкладны прадавец» атрымалі: Аляксандр Плясковіч, прадавец з Нарвы, Лідзія Цімашук, прадаўшчыца з Трасцянкі, і Станіслава Харашэўская, буфетчыца з Нараўкі.** Шчыра іх віншуем і жадаем другім прадаўшчыкам дабіцца такога прызнання.

Станіслава Харашэўская з рук старшыні Гайнаўскага ПЗГС-у Кастуся Майсені атрымоўвае «Ганаровую грамату» і адзнаку «Прыкладны прадавец».

Тэкст і фота (вр)

— Больш няма каму. Ад'ютант Упіца сядзеў бы спераду са сваім шэфам.

Машыны ўехалі ў горад. «Мерседэс» вымушаны быў збавіць хуткасць, і трымацца за ім было цяпер не цяжка.

Недзе ў цэнтры аўтамабіль Упіца прытармазіў і падаўся да тратуара. Перцаў мімаволі скінуў газ.

— Наперад, — хутка сказаў Аскер, — трэба аб'ехаць!

«Опель» праскочыў міма белай машыны. Павярнуўшыся, Аскер працягваў назіраць праз задняе акенца. Ён бачыў, як дзверцы «Мерседэса» адчыніліся і на панель зышоў чалавек.

— Едзь за Упіцам, — прашаптаў Аскер.

«Опель» спыніўся. Секундай пазней міма праймшоў «Мерседэс». Цяпер у ім сядзелі двое.

Аскер вылез з машыны, падышоў да вітрыны нейкага магазіна. У шкле, як у люстры, адбівалася вуліца. Добра быў відны мужчына сярэдніх год, у шырокім шэрым дажджавіку. Аскер адзначыў кучаравыя з сівізнай валасы, якія выбіваліся з-пад капелюша, круглы твар, румяныя шчокі, абыякавыя цёмныя вочы. Дык вось ён які, Тэдар!

Чалавек у дажджавіку аддаляўся. Аскер перайшоў вуліцу і рушыў у тым жа напрамку. Так яны прайшлі некалькі кварталаў і апынуліся на плошчы, якая была забудавана невялікімі будынкамі. Тэдар падышоў да аднаго з іх — маленькага катэджа, пакрытага плюшчам, падняўся на ганак, пазваніў. Дзверы адчыніліся, і ён увайшоў у хату.

234

Аскер каўзануў позіркам па круглай эмалевай таблічцы з лічбай пятнаццаць на сцяне. Плошча, на якой яны знаходзіліся, называлася Берлінерпляц. Ці не тут жыў чалавек, якому Тэдар павінен быў уручыць абломак грабніца? Трэба было ўпэўніцца, і Аскер працягваў назіранне.

Пасля гадзіны Тэдар зноў з'явіўся на вуліцы. У руках яго быў саквяж.

Аскер прасачыў яго шлях да вакзала, бачыў, як Тэдар увайшоў у вагон. Вычакаў, пакуль поезд рушыў.

Цяпер ён мог вяртацца.

Два наступныя дні прайшлі на тое, каб ва ўсіх дэталях абмеркаваць план аперацыі здабыцця архіваў карлслусцкага тайніка.

План склалі. Яго трэба было неадкладна перадаць у Маскву, атрымаць адабрэнне. Ніягледзячы на тое, што план быў лаканічны, радыяграма атрымалася вельмі вялікая. Перадаць яе з Карлслуста было рызыкоўна — станцыю напэўна б запеленгавалі. Што рабіць? Аставаўся адзіны выхад — вывезці перадатчык кіламетраў за дзвесце ад горада і працаваць адтуль.

Вось чаму Перцаў і Штырава апынуліся ў вагоне цягніка.

За вокнамі цягнулася раўніна.

Прайшло гадзін дзве. Нейк непрыкметна насунуліся горы. І вось ужо поезд, выкручваючыся вужакай, пачаў падымацца ўверх. На схілах замільгацелі акуратныя домікі. Поезд уехаў у тунель і праз некалькі мінут вынырнуў па той бок гары. Хуткасць гасла. Спераду стаяла група дамоў і за імі — возера. Сіняя з зялёнай вада яго была непарушная. У ёй адбіваліся маляўнічыя скалы з клубіўшымся над імі лесам. Ярка свяціла сонца. Было цёпла і ціха.

235

— Прыехалі, — сказаў Перцаў.

*

Перцаў, далёка адкідваючыся назад, гнаў па возеры лодку.

— Цудоўна! — сказаў ён. — Калі б і сапраўды можна было, не думаючы ні аб чым, правесці тут з тыдзень. Як, Тамара?..

Штырава не адказала. Ёй прыпомнілася Сібір, адкуль яна была родам, Байкал. Вось і вада тут — сіняя і цяжкая, як там.

Перцаў увёў лодку ў маленькі заліў. Навокал грувасціліся шэрыя наздраватыя скалы. Ён аставіў вёсла, выскачыў на камень, прывязаў лодку.

— Тут? — спытала Штырава.

— Так. Толькі не спяшайце, я скажу.

236

(Працяг са стар. 2)

З лістаў дзяцей аб вайне

да хаты, яны забіралі жанчынам масла, хлеб, яйкі і сала. Аднойчы, робячы рэвізію, немцы знайшлі ў гумне Васіля Садоўскага партызана, які спаў на сене. У той самы дзень партызана і Васіля адвезлі самаходам да Белавежы і адтуль яны не вярнуліся. Пасля таго немцы пачалі рабіць рэвізіі часцей. А праз некалькі дзён яны загадалі жыхарам Тарнопаля перасяліцца над раку Нарву пад Луку. Перасяліцца было вельмі цяжка, бо хаты былі старыя і спарахнелыя. Такую хату, каб злажыць, трэба было многа новага матэрыялу. Немцы перавезлі нас пад Луку таму, што баяліся, каб не было сувязі з партызанамі. Але калі даведаліся, што і пад Луку прыходзяць партызаны, тады, восенню 1942 года усіх жыхароў Тарнопаля перавезлі ў Беласток. Усе мы там былі праз усю вайну. Некаторыя з жыхароў Тарнопаля і цяпер яшчэ жывуць у Беластоку, а рэшта вярнулася на папялішча».

Даніла Бура
Тарнопаль
Гайнаўскі павет

«Жыхары маёй вёскі Міхноўка ў часе другой сусветнай вайны былі вывезены фашыстамі ў Беласток, таму што дапамагалі партызанам. Тых, якія не дапамагалі, вывезлі толькі да Ляўкова Старога. У Беласток быў вывезены мой дзед, а бацьку забралі ў Германію. Калі вайна закончылася, людзі пачалі вяртацца на сваё месца — так як буслы штогод да свайго гнязда. Калі паприязджалі, не было дамоў, у якіх яны жылі. Бо калі фашысты вывезлі людзей прадалі старыя дамы другім вёскам, а з новых пабудавалі ў Ляўкове Старым бункры. Але людзі пачалі нанава будавацца, хоць было цяжка. Не было каня, ні каровы, ніякіх гаспадарчых прылад. Цяпер людзі жывуць добра і шчасліва. У 1962 годзе арганізавана сельскагаспадарчы гурток, куплена машыны і матор да малацьбы збожжа. Узялі таксама машыну, якая нішчыць непатрэбнае зелле на полі. Будуюць новыя дамы з цэглы, або з бетону. Крыюць хаты дахоўкай. Цяпер жыццё развіваецца, маладзее і расце ў шчасці».

Яўгеній Рэент
Міхноўка

Пішуць аб вайне ў сваіх лістах старэйшыя, піша моладзь і дзеці якім расказвалі аб сваіх перажываннях старэйшыя. Хай ведаюць яны, новае пакаленне, ствараючае новую рэчаіснасць, як цяжка за гэтую рэчаіснасць было змагацца іх бацькам.

Апрацаваў
УЛ. ПАЎЛЮЧУК

З ЖЫЦЦЯ БГКТ

Пад старымі дубамі

Мясцовасць Плянта сваёй прыроднай прыгажосцю славіцца на ўсё наваколле Нараўкі. Старыя дубы растуць тут у пасторнай варонцы, якая стварае ўмовы натуральнага амфітэатра.

Мясцовасць Плянта пастаяннае месца фестынаў, якія арганізуе Павятовы аддзел БГКТ у Гайнаўцы. Апошні фестын адбыўся там у нядзелю 11 жніўня г.г. Людзей сабралася толькі, што стваралася ўражанне, быццам усе жыхары навакольных вёсак дагаварыліся на сустрэчу пад плянтаўскімі дубамі. Прыехалі людзі нават з Гайнаўкі, Дубін, Навасад, Дубічаў, Міхноўкі, Міклашэва... Амаль пад кожным кустом стаяў матацыкл. Гэта нейкі новы элемент у краявідзе сённяшніх усялякіх сялянскіх зборышчаў.

Арганізатары фестыну добра папрацавалі, каб запэўніць яго ўдзельнікам вартаснае правядзенне часу. Праграма мастацкіх выступленняў была так багатая, што прадаўжалася некалькі гадзін. Аматары з Дубіч Асочных выступілі з пастаноўкай п'есы «Мікітаў лапаць». Сцэну вясковым мастакам заступіла маленькая драўляная пляцоўка, а заслону і кулісы — кузаў фурганеткі «Ныса». У так неспрыяльных умовах самадзейнікі з Дубіч далі цікавую і даволі добрую пастаноўку агульнавядомай п'есы. Яны таксама задэманстравалі некалькі беларускіх песняў, сатырычных скетчаў і маналогаў. Апрача дубічан сваімі ўмеласцямі папісваўся хор з Дубін. А затым арганізатары падрыхтавалі конкурс на найлепш выкананую песню і цікавую «Згадуй-згадулю» на тэму: «Што ведаеш аб Беларускім грамадска - культурным таварыстве».

ГС з Нараўкі пастараўся забяспечыць удзельнікаў фестыну халоднымі напіткамі, вяндлінай, хлебам і булкамі.

Калі закончыліся мастацкія выступленні самадзейнікаў, калі арганізатары правялі ўжо свае конкурсы, уладу над фестынам пераняў аркестр. Асаблівай папулярнасцю сярод моладзі цешыўся твіст. І тут можна было пераканацца, што вёска не застаецца ззаду ад горада ў перайманні модных навінак. (вр)

«Мікітаў лапаць» у выкананні самадзейнікаў з Дубіч Асочных.

Маленькую, наспех наладжаную сцэну цесна акружылі людзі.

Прадпрыемства «Дом кніжкі» з Гайнаўкі наладзіла на фестыне продаж кніжак і кніжную латарэю. Сярод другіх кніжак знайшліся амаль усе выдавецтвы ГП БГКТ. **Фота В. РУДЧЫК**

Ён узлез на скалу, аглядзеўся. Месца падыходзячае. Заліў і ніжнія ярусы скал скрыты ад пабочных вачэй.

Перцаў спусціўся, палажыў на камень торбу. У ёй, пад тэрмасам з гарачым кофе, быў туга сцягнуты жмут дроту — антэна. Перцаў дастаў яе, разматаў, закінуў непадалёк на сасну. Штырава перайлезла з лодкі на камень, перадала таварышу чахол з вудачкамі.

Усеўшыся на скале, Перцаў наладзіў спінінг. Увесь гэты час ён уважліва сачыў за аколіцай. А дзвюма метрамі ніжэй, на маленькай пляцоўцы, акружанай уцёсамі, дзяўчына, адлажыўшы ўбок стракаты ручнік, які прыкрываў партатыўную рацыю, лоўка падключыла антэну, павярнула ручку рэастата і надзела навушнікі.

Мінут праз дзесяць дзяўчына зняла навушнікі, выключыла станцыю і змяніла на скале Перцава, пакуль той знімаў антэну.

Спусціўшыся ўніз, Перцаў знішчыў паперу з тэкстам шыфраванай радыёграмы, затым зарыў у пясок пад прыкметнай скалой перадатчык і правадку. У Карлслусце была другая станцыя. А хто ведае, што яшчэ з імі здарыцца на зваротнай дарозе?

(Працяг за тыдзень)

237

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

НЕ ТОЛЬКІ N P K

Хімія мае свой алфавіт. Паводле яго, літары — гэта сімвалы. Калі элементы сутыкнуцца з іншымі ствараюць хімічныя спалучэнні, абазначаемыя літарамі і лічбамі.

Сяляне часта сустракаюцца з сімваламі (літарамі) азоту (N), калія (K), фосфару (P) і кальцыя (Ca). Усё часцей гаворыцца пра рэакцыю глебы, гэта значыць пра правод кіслаты, або алкалоіду. На Беласточчыне маем каля 3/4 кіслотнай глебы. І так у Гайнаўскім павеце знаходзіцца: 74% кіслотнай глебы, 20% малакіслотнай глебы і 6% глебы абыякавай і алкалоіднай. У Сямяціцкім павеце выступае яшчэ большая кіслотнасць глебы: 89% кіслотнай глебы і 11% малакіслотнай. Таксама выглядае справа і ў іншых раёнах нашага ваяводства.

Трэба вапнаваць глебу. Гэта абавязкова. У адваротным выпадку цяжка лічыць на добры ўраджай, нават калі б прымянялі ўсе іншыя працэдуры, а таксама высокія дозы ўгнаення. Адносіцца гэта перш за ўсё да вапналюбных раслін: люцэрны, канюшыны, пшаніцы і г.д.

Апошнія доследы праведзеныя на Беласточчыне паказваюць на патрэбу вапнавання глебы, якая прызначаецца нават пад жыта і бульбу. Як сцвярджае інспектар даследвання IUNG Маліцкі, ураджай жыта пасеянага на вапнаванай глебе з'яўляецца вышэйшым. Вынікае гэта з таго, што маем многа глебы моцнакіслотнай, а жыта расце найлепш на глебах малакіслотных.

І так сімвал (літары) Ca павінен быць добра вядомым беластоцкім сялянам. Можна вапнаваць глебу зараз пасля скашэння збожжа, а можна гэта зрабіць і восенню. Правілы такія:

Пад пасевы ярыя (асабліва ячмень і пшаніцу), якія сеюцца пасля прапашных, трэба вапнаваць. Гэтая працэдура тым больш патрэбная, таму што маем намер зрабіць усеўку чырвонай канюшыны.

Пасля цукровых буракоў у асноўным не вапнуем. Вапнавае ўгнаенне як правіла даем пад гэтую расліну, і таму глеба не можа быць заквашанай. Выключэннем з'яўляецца тады, калі маем намер сеяць люцэрну.

Пад цукровыя буракі патрабуецца абыякавай глебы, або малакіслотнай. Поле вапнуем пераважна на пераломе верасня і кастрычніка. Угнаенне трэба павярхоўна заараць, незалежна ад ворыва перад зімою.

Калі маем намер сеяць струковыя расліны: гарох, боб, пялёнку, фасолю, віку — вапнаванне таксама патрэбнае. Бульба, жыта, лубін любяць малакіслотныя глебы. Вапнуем, калі заквашанне перавышае нормы прадугледжаныя для гэтых раслін.

Працэдуры выконваем у пагодлівыя дні. Глеба павінна быць слаба вільготнай. Пасля сяўбы ўгнаенняў пускаем барану, або плуг. Перад зімою павінна быць выканана глыбейшае ворыва.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

ЗАЛАТАЯ СТРАЛА ЧОРНАГА МОРА

На беразе Чорнага мора.

Свой водпуск правяла я над Чорным морам. Дакладней на паўднёвым пабярэжжы Крыма. Цяпер ізноў я ў Беластоку. Але ўсё яшчэ жыву пад уражаннем гэтага цудоўнага паўвострава.

Мора, Чорнае мора непадзельна расцягвае сваю ўладу над Крымам. Калісьці, вельмі даўно, марскія воды цалкам былі паглынулі паўвостраў. Тады перш за ўсё ўфармаваўся фантастычны краявід Крыма. Вада, бы магутны скульптар, замяніла шматлікія горы ў постаці рэдка спатыканых кшталтаў, а ў іх нутры вырыла прасторныя пячоры. Яшчэ сёння з мора стырчаць шматлікія скалы, якія з'яўляюцца найвышэйшай часткай былай зямлі. Яе паглынула мора. Пад уплывам мора фармуецца на Крыме ўвесь раслінны свет. Тут сустрэць можна такія дрэвы і кусты, якія растуць толькі ў зоне Міжземнага мора. Урэшце мора спрыяла таму, што Крым стаў слаўным на цэлым свеце месцам адпачынку. Тут пабудавана сотні дамоў адпачынку і курортаў. На Крым прыбываюць тысячы турыстаў з цэлага свету.

Жыццё адпачываючых канцэнтруецца вакол мора. Ужо на золку ідуць яны на пляж. Каб купацца і загараць. Больш аднак купацца, чымсьці загараць. Бо Крымскае сонца прыпякае так моцна, што нельга карыстацца яго дабрадзействамі бяскарна. Патрапіць яно не толькі змяніць белага чалавека ў індзейца, але яшчэ хутчэй можа яму падсмажыць шкуру, як скварку на патэльні.

Вада ў Чорным моры вельмі цёплая і чыстая. Праўдзівы гэта рай для вадалазаў. З гумовымі перапонкамі на нагах і з маскай на тварах ныраюць яны па некалькі метраў пад ваду, каб дастаць найбольш цэнную памятку з Крыма — каляровую ракавіну рэдкіх у нас слімакоў.

Не меншым атракцыёнам з'яўляюцца экскурсіі лодкамі да скал, якія стырчаць над вадою пасярэдзіне мора. Паездкі па моры адбываюцца таксама параходамі. Найлепш выбрацца на такую паездку вечарам, калі над морам кладзецца ранні змрок. Перад вачыма перасоўваецца тады цудоўная панарама крымскага берага. Раскінутыя па схілах гор сялібы зіхацяць агнямі, бы гіганцкая навагодняя ёлка. Увогуле вечар, ды асабліва у 11—12 гадзін ночы, гэта найбольш прыемны час прагулак над морам. Захапляемся тады асветленым берагам, слухаем безупынных песняў мора, па якому штораз слізгацяць струі партовых пражэктараў.

Над Чорным морам давялося мне прысутнічаць на ўрачыстасцях у гонар караля марскіх прастораў — легендарнага Нептуна. Як жа ж цудоўнае было гэта відовішча! Кароль Нептун плыве ў кампаніі марскіх піратаў і русалак, высаджваецца на бераг, а тут шматлікія інсцэніроўкі, танцы, штучныя агні. А потым прымусовае купанне ў моры тых, хто баіцца вады.

Нептун і яго світа.

Хто ведае Балтыку, таму Чорнае мора здаецца быць гладкім, спакойным, амаль без адной зморшчыны. Здараецца аднак, што ў адну мінуту паяўляюцца хвалі, насцярожаныя белымі хрыбтамі, залiваюць бераг, мора пеніцца і бурыцца. Праваднікі расказваюць тады такую вось легенду.

Даўно, вельмі даўно таму жыў на Крыме незвычайна моцны і смелы рыцар. Меў ён магутную зброю — залатую стралу. Аднак не ад золата і не ад дарагіх каменняў, якія яе ўпрыгожвалі, была слаўная яго страла. Славілася яна тым, што, выпушчаная з луку, ляцела з хуткасцю маланкі аж на край свету. А там, дзе падала, нічога жывога не заставалася — усё гарэла.

Страшэнная гэта была зброя. Знаходзілася яна аднак у руках разумнага чалавека, якому непатрэбны былі чужыя багацці, які не займаўся разбоямі і кражаю. Рыцар ніколі першым не распачынаў вайны, суседзі таксама не нападалі на яго. Усе баяліся рыцара.

Набліжаўся аднак канец яго жыцця. Доўга думаў славуты рыцар, каму пакінуць сваю незвычайную зброю. Не знайшоў аднак нікога дастаткова разумнага і моцнага. Нават пабаяўся пакінуць яе для двух сваіх сыноў. Прыказаў тады затапіць залатую стралу ў найглыбейшым месцы Чорнага мора.

— Хай ляжыць там так доўга, — сказаў рыцар, — пакуль на свеце не знойдуцца людзі, якім дарагі быў бы мір. Яны і адшукаюць залатую стралу.

Залатая страла прапала ў марской бяздонні. Пацямнела ад гневу мора, закіпелі, усхвалявaліся яго спакойныя воды. І ад таго часу Чорнае мора штораз бурыцца, шуміць ды табунамі шле хвалі, быццам бы хацела выкінуць са сваёй бяздонні смерцяносную зброю.

АНЕЛЯ ЛАБАНАЎ

Фота Я. МАЗУРЭК

СКОКАМ—БОКАМ

Прадстаўляем чытачу серыю незвычайных скокаў.

На выстаўцы ў Парыжы адбыўся паказ «чалавека-ракеты». Ён утрымліваўся ў паветры 22 секунды і пераскочыў кулісты павільён ЗША.

У час гонак каля Стакгольма (Швецыя) шафёр Андэрсон зрабіў вось такі скок самаходам.

Дон Гордан — вынаходца і ўласнік амерыканскай фабрыкі падушак з гумовай губкі выпрабоўвае сваё вынаходства — скача на такую падушку з вышыні 7,5 м.

(вл)

Як перахаваць яблыкі

Ураджай на яблыкі нядрэнны. За лета і восень іх не пераясі. А каму ж гэта не захочацца ўстраміць зубы ў сакавіты, свежы яблык, напрыклад, у студзені? Так, але як яго перахаваць, каб у студзені быў ён духмяны і сакавіты? Ёсць спосаб. Для гэтага патрэбны торф. Звычайны балотны торф. Трэба яго добра высушыць і пацерці на муку. Торф зберажэ яблыкі нават у тых памяшканнях, дзе дастаецца мароз. Яблыкі ў торфе перахоўваем наступна: на дно драўлянай скрынкі сыплем слой сухога торфу. На торф кладзем яблыкі так, каб яны не датыкаліся да сябе і да скрынкі. На яблыкі насыпаем ізноў слой торфу і г.д. Так захаваныя яблыкі не моршчацца, не гніюць, захоўваюць дасканалы смак, духмянасць ну і... цану.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Вайна пачалася на 9 гадзін раней

31 жніўня 1939 года пунктуальна а восьмай гадзіне вечара шэсць «палякаў» заняло Глівіцкую радыёстанцыю і «польскі» агітатар падыйшоў да мікрафона. Ён крычаў, што настаў час расплаты паміж Нямеччынай і Польшчаю, і заклікаў усіх польскіх патрыётаў біць - рэзаць немцаў. Прамова была перарывана выстраламі...

Праз дзесяць мінут прадстаўленне скончылася. Гітлер атрымаў патрэбнае «апраўданне», каб пачаць вайну — заўтра, першага верасня, у 5 гадзін раніцы.

Напад на Глівіцкую радыёстанцыю — гэта яшчэ адна каварная хітрасць гестапаўскіх правадыроў, якія выкарысталі факт, што на тэрыторыі Верхняга і Ніжняга Шлёнска пражывала значная польская нацыянальная меншасць.

Правакацыя, шантаж, катаванні, забойствы — вось метады работы гестапа і ягонага шэфа Рэйнгарда Гейдрыха. Зрэшты, ён сам зрабіў сабе кар'еру дзякуючы шантажу. Дадаўся, што нейкі высокапастаўлены прускі чыноўнік вядзе сакрэтную перапіску з канкурэнтам Гітлера — Грэгорам Штрасерам. Гейдрых выследзіў месца, дзе хаваліся пісьмы кампраметуючыя Штрасера і выкраў іх. Пасля гэтага ён пачаў хутка авансаваць.

Дзеля справядлівасці трэба сказаць, што падобнымі справамі займаліся не толькі людзі гестапа. Дзень нараджэння Абвера — ваеннай разведкі Германіі — быў адзначаны ў стылю, які стаўся ўжо традыцыйным: зверскім забойствам кіраўніка ваеннай разведкі рэйхсвера генерала фон Брэдава. Гэты чалавек залішне ведаў пра Гітлера. Расказваюць, што ў яго сейфе хаваліся сакрэтныя дакументы, якія сведчылі аб тым, што калісьці Гітлер падлізаўся на ніве дробнага шпіянажу, служыў у ахранцы і нават быў завербаваны інфарматарам адной замежнай дзяржавы. Словам, прычыны знішчыць фон Брэдава былі. Але Гітлеру ў гэтым выпадку разыходзілася перад усім пра тое, каб на чале Абвера паставіць свайго даверанага. Выбар паў на адмірала Вільгельма Канарыса. Забягаючы наперад, скажам, што гэты вядомы арганізатар шпіянажу хаця і быў перакананым нацыстам, і вялікаю апораю Гітлера, аднак закончыў кар'еру як адзін з арганізатараў змовы супроць свайго фюрэра. Па асабістаму ўказанню Гітлера ў 1944 годзе ён быў павешаны на тонкай струне ад піяніна — Гітлеру хацелася прадоўжыць смяротныя мукі свайго былога слугі.

Напярэдадні другой сусветнай вайны штатны апарат абвера налічваў каля васемнаццаці тысяч чалавек не лічачы тысяч інфарматараў ва ўсіх закутках свету. У той час галоўная ўвага ваеннай разведкі была накіравана на Францыю і Польшчу, дзе планавана агрэсію. «Недаступная» лінія Мажыно на французска - нямецкім пагранічны задоўга да пачатку зайсковых аперацый фактычна была ўжо прарвана. Зрабіл гэта агенты Канарыса, ад якіх аж кішэла цэлая Францыя. Ім удалося завербаваць двух французскіх афіцэраў, што знаходзіліся ў ключавых пазіцыях лініі Мажыно. Ад аднаго з іх, капітана Крэдля, ад'ютанта камандзіра ўмацаванага сектара Меца, немцы атрымалі некамплектныя планы. Дакладнейшую інфармацыю перадаў ім другі прадажнік — капітан Жорж Фрожэ. Нямецкая разведка ўстанавіла, што Фрожэ, ведаючы пра важныя таямніцы абароны сваёй радзімы, мала паважае яе палітычны лад. Прытым выяснілася, што яму моцна патрэбны грошы. Такога чалавека ўжо лёгка зрабіць сваім агентам.

Любоў да грошай, прагнасць да пахванак — вось што прымусіла некаторых французаў зысці на дарогу здрады і прадажніцтва. Адзін малады лейтэнант з добрай сям'і трапіў у рукі цудоўнай Лідзіі Освальд — агенткі Абвера. Гэты лейтэнант меў доступ да асабістай канцылярыі адмірала Дарлана — галоўнакамандуючага французскім флотам. І так, напрыклад, калі адмірал Дарлан даў загад аб мабілізацыі флоту, немцы даведаліся аб гэтым загадзе хутчэй чымсьці сам французскі флот! Агент Абвера Ота Балціс вярнуўся ў Берлін з падрабязным спісам французскіх аэрадромаў і дакладнымі інфармацыямі аб самалётах і іх экіпажах. Чалавек, ад якога Балціс атрымаў гэтыя інфармацыі, быў маладым капітанам ВВС Францыі, які трапіў у пастку шпіянажу, дзякуючы чароўнай эльзаскай*) каханцы.

* ✲ *

Прайшло дваццаць год, але мы яшчэ надта мала ведаем таямніцы апошняй вайны. Разведкі ўсіх краін вядомы сваёй маўклівасцю. (а-ся)

*) Эльзасцы — невялікая нацыя германскага паходжання, якая пражывае ва ўсходняй Францыі — у раёне Страсбурга і Мюлуз. Мова эльзасцаў — нямецкая.

Трыбуна чытачоў

Дарожныя выпадкі ў Гайнаўскім павеце

Часта ў друку або радыё пішацца і гаворыцца пра дарожныя выпадкі. Развіццё матарызацыі выклікае іх сталы ўзрост. У Гайнаўскім павеце ў параўнанні з іншымі паветамі нашага ваяводства, запісваецца найбольшую колькасць дарожных выпадкаў.

У сувязі з гэтым Павятовая камендатура МО ў Гайнаўцы сарганізавала 29 ліпеня б.г. нараду, якую прысвяціла іменна гэтай праблеме. У нарадзе прынялі ўдзел прадстаўнікі павятовых і мясцовых улад.

Як вынікала з інфармацыі намесніка павятовага каменданта МО ў Гайнаўцы капітана Дзмітра Харужага, найбольш выпадкаў бывае па віне шафёраў, якія знаходзяцца ў нецвярозым выглядзе, а таксама не маюць адпаведных кваліфікацый. Іншыя прычыны дарожных выпадкаў — гэта бравурная язда і непрытрымліванне дарожных правілаў.

Пераважную большасць выпадкаў выклікаюць шафёры грузавых аўтамашын і матацыклісты.

У перыядзе ад 1 студзеня да 23 ліпеня б.г. на дарогах Гайнаўскага павета выклікана 27 дарожных выпадкаў. У выніку чаго было разбітых і пашкоджаных 27 сродкаў транспарту. Чатыры асобы памерла, 15 асоб атрымала цяжкія цялесныя пакалечанні. Дзвюм асобам з ліку тых 15 ампутавана ногі.

Найбольш дарожных выпадкаў здараецца ў летнія месяцы, а асабліва ў ліпені. У бягучым годзе ў месяцы ліпені было 9 дарожных выпадкаў, калі ў папярэдніх месяцах па 2—3 выпадкі. Прычынаю таго з'яўляецца большы рух на дарогах у летні перыяд.

Пераважаючую колькасць выпадкаў у летні перыяд выклікаюць матацыклісты. Гэтыя выпадкі найбольш трагічныя. Такім чынам матацыклісты ствараюць найбольшую небяспеку на дарогах нашага павета, а ёсць іх зарэстраваных у Аддзеле камунікацыі звыш дзвюх тысяч.

У мэце змяншэння колькасці дарожных выпадкаў у нашым павеце Павятовая камендатура МО ў Гайнаўцы пастанавіла распачаць шмат старанняў. Падвоена міліцыйную службу на дарогах не ахопленых сталым дарожным кантролем МО. Дадаткова на тэрыторыю горада высылаецца штодзённа адзін патруль МО з грамадскіх пастарункаў. Завострана пакаральныя санкцыі за правіннасць у дарожным руху. Штраф для шафёраў грузавых і легкавых машын, трактарыстаў і матацыклістаў выносіць ад 50 да 100 зл., а веласіпедыстам і вазакам ад 10 да 100 зл. Звярнуліся таксама да прэзідыум ПРН у Гайнаўцы з просьбаю ўпарадкавання вуліц, вызначэння пераходу для пешаходаў і стаянак для коней з вазамі.

У час нарады намеснік каменданта Павятовай камендатуры МО ў Гайнаўцы прадставіў шэраг прапаноў, якія направлены на паляпшэнне бяспекі на дарогах Гайнаўскага павета. Прапановы былі прыняты і адпаведныя зацікаўленыя органы адміністрацыі прыступілі да іх рэалізацыі.

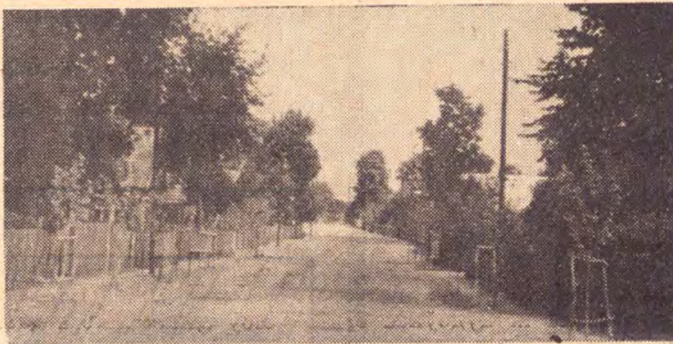
Рэалізуючы прапановы прынятыя ў час нарады Камісіі камунікацыі, парадку і бяспекі ПРН скантралююць усе важнейшыя дарогі нашага павета ў адносінах устаноўкі дарожных знакаў. Аддзел камунікацыі Прэзідыум ПРН пабольшыць патрабаванні ў адносінах да тых асоб, якія стараюцца атрымаць права на вядзенне матацыкла. Будзе вельмі дакладна экзаменаваць тыя асобы, якія стараюцца атрымаць права на вядзенне матацыклаў другі ўжо раз.

Можа ўжо ў хуткім часе колькасць выпадкаў на Гайнаўскіх дарогах сур'ёзна паменшыцца.

УЛАДЗІМІР САЦ
Гайнаўка

У ЦІСАЎЦЫ НЯМА ЦІСАЎ

Я жыву ў вёсцы Цісаўка, што ў Беластоцкім павеце. У нашай вёсцы растуць ліпы, бярозкі, яблыні, вішні, грушы... Восенню мінулага года школьнікі цэлую вуліцу абсадзілі маладымі таполямі (на здымку), а старэйшыя абгарадзілі тыя таполі, каб жывёліна іх не паламала. Таполі, як самі ведаеце, хутка растуць. Пройдзе гадоў дзесяць і нашая вёска яшчэ больш зазелянее. Але вось цісаў у Цісаўцы няма нават напаказ. Можа тады вы, паважаны рэдактар, растлумачыце мне, чаму нашая Цісаўка называецца Цісаўкай?

У нашай вёсцы, як і ў другіх, ёсць школа. Пакуль што сямікласная. Змяшчаецца яна ў дзвюх суседніх сялянскіх хатах. Хаця ў нашай школе вельмі цесна, знайшоўся аднак вугалок на маленькую школьную краму. Гэта крама — вялікая для нас выгада. Цяпер ужо не патрабуем за кожным сшыткам ці алавіком адпраўляцца аж у Міхалова. Гэта ж звыш 20-ці кіламетраў дарогі! Усё, што вучню патрэбна нештодзень, дастане ён на месцы — у сваёй школьнай краме. У мінулым школьным годзе прадаўшчыцай была Жэня Лешчук. Цяпер яна ўжо закончыла пачатковую школу і краму здала Галінцы Янкель, вучаніцы VII-га класа.

Хаця яшчэ канікулы, але мы пра сваю школу не забываем. Тут і ў летнія месяцы шмат ёсць у нас работы. Хаця б, напрыклад, у школьным агародчыку, які мы апрацоўваем уласнымі сіламі. Агародчык (на здымку), штопраўда, у нас невялікі. Развялі мы ў ім вопытныя дзялянкі рознай агародніны. Восенню збярэм ураджай. Цяпер аднак у агародчыку трэба рабіць праполку і падліваць раслінкі, каб яны не высахлі ад такой нязноснай спякоты. Школьныя трусікі таксама не могуць застацца без нашай апекі. Яны ж паздыхалі б з голаду. Для догляду агародніны і трусікаў устанавілі мы тыднёвыя дыжуры.

Чытаў я аб вучнях, якія праводзяць канікулы ў лагерах. З нашай школы на адпачынак у лагер ніхто не паехаў. Нам трэба памагаць бацькам у іх цяжкай працы. Але вось незадоўга закончацца канікулы, мы ізноў пойдзем у школу і, як у прошлым годзе, будзем збіраць макулатуру, бутэлькі ды ламачча. У мінулым школьным годзе зарабілі мы на гэтым аж 600 злотых. Здавалася б нямнога. Але ў нас у школе было толькі 55 вучняў. У гэтым школьным годзе будзе на 5 вучняў больш. Напэўна тады больш збярэм карысных адпадкаў, ды яшчэ больш зробім грамадскім чынам.

Да пабачэння «Ніва» ў наступным — 1963/64 — школьным годзе!

Твой Віця

ГАЛАДОЎСКІ МАЙСТАР

Школьная моладзь цікавіцца старымі будоўлямі, якія стаяць у іх аколіцы. Ім цікава, хто гэта будаваў і калі.

А вось напэўна зацікавіць школьную моладзь такіх школ як Пасынкі, Галады і Міклашы, калі ім сказаць, што гэтыя прыгожыя вялікія школы будаваў Дзміцёр Грыгарук. Ён жыве ў вёсцы Галады Бельскага павета і мае ўжо 91 год. Праз цэлае жыццё Грыгарук займаецца майстэрствам. У дзесяць год пачаў вырабляць розныя драўляныя рэчы. Ён гэтага вучыўся ад свайго бацькі, а ў школу хадзіў толькі адну зіму.

Ён меў вялікія здольнасці і ахвоту да майстэрства. І такі чалавек з такой малой адукацыяй быў галоўным майстрам пры пабудове гэтых чатырох школ, якія да сённяшняга дня стаяць. Яны былі будаваны перад 1910 годам.

Як з далейшай гутаркі з паважаным дзедам даведаўся я, што ён яшчэ пабудаваў 10 млыноў, а хат толькі, што цяжка палічыць.

Дзміцёр Грыгарук — гэта сапраўдны спецыяліст да ўсяго. Гэты працавіты чалавек і зараз не разлучаецца з майстэрскімі прыладамі.

Ул. В.

КІНО

ПРАГРАМА на 2 — 8.IX.1963 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Zamek z bajki" (NRD). 3—5. „Niewidomy muzyk" (radz.), 6—8.

Навасады
„Głos z tamtego świata" (polski). 7—8.

Нараў
„SOS na Pacyfiku" (angl.), 4—8.

Нараўка
„Ogniomistrz Kaleń" (polski), 4—8.

Чаромуха
„Koncert gwiazd" (radz.), 3—5. „Samolot odlatuje o 9-tej" (radziecki), 6—8.

Чыжы
„Bariera ognia" (radz.), 4—8.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Ten, który wrócił" (radz.), 4—8.

Бранск
„Trzynastego nocą" (bułg.); 3—5. „Przepustka na bal" (radz.); 6—8.

Гродзіск
„Majowe gwiazdy" (czeski); 4—8.

Орля
„Spóźnieni przechodnie" (polski), 4—8.

Рэйск
„Jak się młody Noszty żenił" (węgierski), 4—8.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Gdzie rzeki błyszczą w słońcu" (czeski), 3—5. „Dwie sroki za ogon" (radz.), 6—8.

Міхалова
„Ocean Lodowaty wzywa" (czeski). 3—5. „Chłopiec z czarnego lądu" (angl.); 6—8.

Супрасль
„Mecz w piekle" (węgierski), 3—5. „Smarkula" (polski), 6—8.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Teresa Reguin" (franc.), 3—5. „Zmartwychwstanie" II s. (radziecki), 6—8.

Мілейчыцы
„Manekin Pis" (holenderski), 3—5. „Opowieść o prawdziwym człowieku" (radz.), 6—8.

Нурэц
„Trudne lata" (włoski). 3—5. „Dwie sroki za ogon" (radziecki), 6—8.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Księga dżungli" (angl.). 3—5. „Wielka, większa i największa" (polski), 6—8.

Сухаволя
„Syn skazańca" (angl.), 3—5. „Jutro przestaniesz umierać" (radz.), 6—8.

Шудзялава
„Ukryte skarby" (czeski), 7—3.

Сідра
„Królewskie dzieci" (NRD). 3—5. „Dramat w Kosmosie" (radz.), 6—8.

Янаў
„Skradziono bombę" (rumuński), 3—5. „Czerwone berety" (polski), 6—8.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Dwie strony medalu" (angl.); 7—8.

Новы Двор
„Dziewczyna z dobrego domu" (polski), 7—8.

Людзі чакаюць

Жыхарам Міхноўкі і Ляшукоў зараз далёка і да аўтобуснага прыпынку і да чыгункі. Каб паспець на цягнік, трэба ісці гадзіну часу. Аўтобус прыпыняецца каля пастарунку МО і за ракой у вёсцы Бандары. Але і туды ісці таксама далёка. Людзі з надзеяй чакаюць вясны 1964 года. Праз вёску Ляшукі пойдзе аўтобус (у Ляшуках будзе аўтобусны прыпынак). Рамантуюць дарогу ад Ляўкова Старога ў вёску Сушчу (ПКС не пайшоў бы, каб не зрабілі маста на рэчцы каля Сушчы). Ужо адрамантавалі 5.5 км дарогі, засталося яшчэ 2 км. Дарогу жвіруюць і абкопваюць з двух бакоў равамі.

Калі пойдзе аўтобус праз Ляшукі, то Міхноўцы будзе толькі 1 кіламетр дарогі да аўтобуснага прыпынку. І гэта вельмі цешыць людзей.

Яўгеній Рэент
Міхноўка

АДЖЫЎ ГУРТОК

Сельскагаспадарчы гурток у Ляшуках з першых дзён свайго існавання абяцаў сабе вялікую будучыню. Многа было планаў і добрых думак. Аднак з цягам часу з іх рэалізацыяй было многа горш, як думалі. Не ўсе з членаў гуртка ўлажылі патрэбныя грошы на пакупку сельскагаспадарчых машын, гэтым самым перашкаджаючы гуртку ў далейшай рабоце.

Але гэта ўсё, дзякуючы добрай, адданай працы апошніх членаў гуртка са старшынёю Янам Самоцікам, прайшло. Яны вялікую цяжкасць перамаглі. Гэтыя адданыя і дружныя людзі закупілі позняй вясною матор, малатарню і машыну, дзякуючы якой ужо цяпер нішчыцца на ляшуцкіх палях непатрэбнае нікому зелле. У спраўнасці знаходзіцца таксама зараз малатарня і матор. Гоман гэтых машын прыпамінае людзям, што ляшуцкі сельскагаспадарчы гурток аджыў.

Думаю, што далей таксама будзе развівацца і багацець.

Алік Харкевіч
Ляшукі

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.
Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł kwartalnie — 7.20 zł. półrocznie — 14.40 zł. rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok i Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.
Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-6-100024.
Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $. w Europie 5 $ — w USA.
Nakład 3458 RHB A3

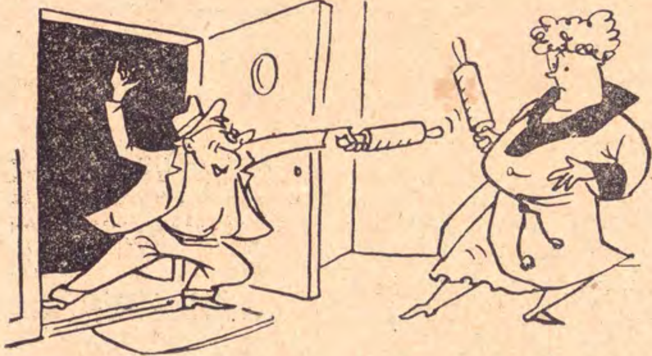

Супакоіў

Урач хацеў супакоіць песімістычнага пацыента:

— Не хвалюйцеся! Вам нішто не пагражае. Я сам хварэў на гэту ж хваробу.

— Так, але ў вас быў другі ўрач, — запярэчыў пацыент.

КУР'ЕЗЫ

Маланка... замест мяча

На стадыёне маленькага гарадка Ротэнштэйн паблізу Іены (Германская Дэмакратычная Рэспубліка) ішла таварыская сустрэча па футболу паміж мясцовай камандай і прыезджым клубам. Варатар каманды Ротэнштэйна выскачыў з варот, каб перахапіць мяч. У гэты час бліснула маланка. Перакладзіна варот трэснула як надламаная запалка, але не ад магутнага ўдару мяча, а ад удару маланкі. Усё магло б закончыцца трагічна, калі б варатар знаходзіўся ў варотах: маланка больш небяспечная, чым мяч.

УПЭЎНЕНА

— Я ўпэўнена, што няма на свеце двух чалавек, якія аднолькава думаюць.

— Ты б так не казала, каб пабачыла падарункі, якія атрымаў я ў дзень нараджэння.

ПАРАДА

Адпачынак павінен прадаўжацца столькі, каб ваш начальнік адчуў, як яму вас не хапае, але не так доўга, каб начальнік зразумеў, як лёгка ён можа абыходзіцца без вас.

НАД НАРВАЙ РАКОЙ

Усё жыццё чалавек вучыцца, а дурнем памірае.

Ніхто не знайшоў яшчэ, дзе пупавіна ведаў. Чалавек павінен не толькі ўмець жыць, але і ўмець памерці.

Некаторыя грамадзяне не ўмеюць уміраць.

Нядаўна загараў я на беразе Нарвы і заснуў. Прачнуўся ад шуму. На беразе крычалі тры жанчыны:

— Чалавек топіцца!

Усхапіўся я, пытаю:

— Хто топіцца? Добры чалавек ці дрэнны?

— Не філасофствуй! — крычаць жанчыны. — Во, другі раз вынырнуў! За трэцім разам пойдзе на дно.

— Правільна кажаце, за трэцім разам каменем апусціцца, толькі бурбалкі лічы.

— Спяшы, дзядзька, не размаўляй!

— Паспяшыш, людзей насмяшыш. Мо' у тым месцы вір, або глыбіня трохметровая. Калі б вады па калена...

Тут жанчыны не далі мне з думкамі сабрацца, скінулі ў ваду.

Хочаш, не хочаш, давялося паплысці, каб самому не ўтапіцца. Выпадкова ўдалося схапіць за валасы тапельца.

Прыбуксіраваў я яго да берага і, змораны ўшчэнт, упаў на пясок.

Жанчыны накінуліся на тапельца па-разбойніцку. Штучнае дыханне рабілі. Ваду выціскалі. Масажам расціралі. Ад такіх захадаў і мярцвяк ажыў бы.

Займаюцца тапельцам жанчыны, а на мяне не звяртаюць увагі. Адна сярод іх была такая чарнабровая, што я сам ахвотна б прыкінуўся тапельцам.

Завіхаліся жанчыны, пакуль пацярпеўшы не расплюшчыў вочы. Потым пачалі яму расказваць, як я яго з вады выцягнуў.

Устаў я, падышоў да ажыўшага і бачу — знаёмы твар. П'яніца гэта быў і хуліган на ўсю вёску. Гультай першай маркі і наогул шкодны элемент. Кожны жыхар адварочваўся ад гэтага гусака, толькі міліцыя прыймала яго, як старога знаёмага.

І ўявіце, людзі добрыя, гэты гусак вымачаны гаворыць мне:

— Дзякую за ратунак. Выпіў лішняе і ледзь душу не аддаў. На зямлі чалавека гойдае гарэлка, а ў вадзе тым больш.

Тут мяне ўзяла вогненная злосць на жанчын. Скінулі мяне ў ваду для ратавання такога ваўкалака.

Між тым гэты прапойца пытае:

— Скажы, чым аддзякаваць табе?

— Нікому не гавары, што я цябе ратаваў, іншай удзячнасці не трэба, — кажу яму і нацягнуўшы нагавіцы пайшоў я прэч ад ракі.

Ад гэтага выпадку не загараю над Нарвай, аб чым паведамляю купаючыхся.

На мяне не спадзявайцеся, я не ратавальная станцыя.

Дзядзька Лявон

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе **Валі Анішчук** з Масева II, Гайнаўскага павета, і **Надзі Салавянік** з Волькі, таго ж павета змяшчаем папулярную савецкую песню

Лучше нету того цвету...

Лучше нету того цвету,
Когда яблоня цветет.
Лучше нету той минуты,
Когда милый мой придет.

Как увижу, как услышу —
Всё во мне заговорит,
Вся душа моя пылает,
Вся душа моя горит.

Мы в глаза друг другу глянем
Руки жаркие сплетем,
И куда — не знаем сами, —
Словно пьяные, бредем.

Мы бредем по тем дорожкам,
Где не кошена трава,
Где из сердца сами рвутся
Незабвенные слова.

А кругом сады белеют,
А в садах бушует май.
И такой на небе месяц,
Хоть иголки подбирай.

За рекой гармонь играет,
То зальется, то замрет...
Лучше нету того цвету,
Когда яблоня цветет...

Замежны госць

КВАТАРАНТ. Гэта ліха яго ведае што! Сёння ноччу ў сябе ў пакоі я бачыў бой пацукоў!

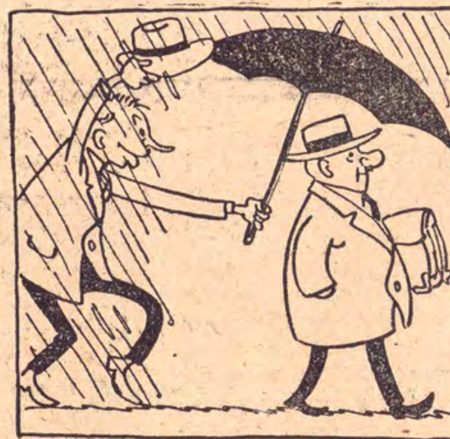
ГАСПАДЫНЯ. А што вы хочаце бачыць за дзесяць долараў у тыдзень? Бой быкоў?

А. МАХНАЧ

Мараль Крата

У хітрым лабірынце нор
Крот сына павучаў бясконца:
— Што нам шырокіх ніў простар,
Заліты яркім сонцам?!..
Заўжды, сынок, на ўвазе май:
Нара для нас — вось гэта рай!

— Здаецца, начальнік...

СНЫ КОЛЬКІ СПЛЮХА

Зышоўся хітры з хітрэйшым

Скупшчык Аляксандр, празваны Кульбакаю, бо такі згорблены ён, а высокі ростам пад неба, адвесіў бараду і рэхча да мяне спадцішка:

— Пане Колька... Ты-ы... пане Колька...

— Чаго табе трэба? — кажу яму.

Бачу — паказвае ён алоўкам на дзесятую вагу і чырванее са злосці. — «Ого, Кульбака цвярозы!» — падумаў я з перапалохам, і давай чым хутчэй падысці яго далікатней, па імяні.

— Што здарылася, наш любімы пане Аляксандр?

— Эгэ-э — зарагатаў Кульбака з такога гонару аж панясло смуродам ад яго гнілых зубоў.

Засмяяўся і я — за смех плаціць не трэба.

— Смяешся! — раптам сцяў зубы Кульбака. Не смейся, яшчэ заплачаш.

— Божа! — енкнуў я знішчаным голасам.

— Во, во! — падтакнуў глухаваты Кульбака. Збожжа, браток, гэта вялікая рэч, — гаворыць і пaглядае на мой засмучаны твар.

— Цэлы метр... — паўтарыў я мімаволі думаючы, як тут завесці размову з цвярозым Кульбакаю аб тым, колькі захоча ён хабару за фальшывы квіт?

— Цэ-элы ме-етр, — прагаварыў я зноў, але якасьці нічога не прыходзіла ў галаву. Кудысьці вывеяла ўсю хітрасць!

Кульбака загнуў угору тоўсты, палопаўшы палец і пачаў выясняць дарэшты:

— Ураджай высыхае, але даставы не — не высыхаюць.

— Пане Аляксандар! — чуць не віснуў я. — Ратуйце!!

І зараз жа ўкусіўся ў язык. Зразумеў, што непатрэбна паспяшаўся з просьбамі і, бы тая мыш, зусім дурна папаўся ў пастку. — Абхітрыў мяне, падла! — яму адно і разыходзілася пра тое, каб даказаць мне, як вялікую зробіць ён ласку даючы фальшывы квіт, што я нібы разлічыўся поўнасцю з даставаў збожжа. Адкрываю рот, каб выціснуць з сябе адно слова:

— Колькі?

Ды Кульбака сам загаварыў, не чакаючы на маю дагадлівасць:

— Два літры! Чуеш? Два літры — без крыўды.

— У-у-у, — завыў я.

Але Кульбака цяпер нат' не паглядзеў на мяне. Павярнуўся і пакрочыў на панадворак, бо хтосьці прывёз даставы збожжа.

Падумаеш — важным якім зрабіўся! — закіпеў я. Бывала — цешыўся Кульбака чвэрткаю распітаю папалам у гасподзе. А цяпер ні з таго, ні з сяго, нясі яму два літры! Два літры!! Гэта ж паўметра жыта! — Гарачыўся я.

Кульбака шэпчацца аб чымсьці з гаспадаром каля фурманкі.

— Той смяецца, хто смяецца апошнім! — прыгразіў я яму, але так ціхусенька, каб крый Божа не пачуў гэтага ані ён, ані ягоны спольнік.

— Дам я табе два літры, — яхідна ўсміхаюся і аж чухаюся ў патыліцу ад уцехі. — Дам я табе тры літры, чатыры літры, пяць, дзесяць!!... Чорт вазьмі, затаплю Кульбаку літрамі ў гэтаку гарачыню! Не гарэлкаю, не.

— Чым?

Га, гэта ўжо мая таямніца. Мая!

Бягу па вуліцы абы хутчэй да хаты. Вось хата, вось панадворак — скачу на ганак, лезу па драбіне на падстрэшша, а там літраў пустых мноства валяецца. Усё з наклейкамі манапалёвымі — чырвонымі. Перад усім, адбіваю лак ад шыек — адбіваю многа лаку, цэлую жменю. Напіхаю ў карзіну літраў без ліку і збягаю ўніз, да кухні. Жонка мые кожны літар, а я наліваю ў яго крынічнай вады па «ганулін паясок», затыкаю коркам, паліваю шыйку гарачым лакам, што на фаерцы копціць — момант чакаю пакуль прыстыне ды прыціскаю яго зверху пяцідзесяціграшоваю манетаю, каб якісьці знак застаўся, і бяруся за другі літар.

Гатова! Сем літраў ёсць! Эх!!..

Пагнаўся я да скупшчыка з карзінаю ды здалёку ўжо махаю яму рукою:

— Гэй, ты-ы! Кульбака!!! Ведаю — не абразіцца на мяне пры сямі літрах... Выцягаю з карзіны літроўку, пру яму ў рукі, і крычу:

— Яшчэ шэсць... шэсць маю табе Кульбака...

— А-яй, яй, пане Колька... —

— Пішы... пішы квіт!

— Пішу, ужо пішу вам, наш любімы пане Колька! — і Кульбака закруціўся каля свайго стала ўсё кланяючыся мне штораз...

*

Пеўні вясковыя, шэльмы, прабудзілі мяне на досвітку. Шкада — хоць ты зноў лягай. А яшчэ больш шкадую таго, што гэтака хітрасць прыснілася толькі цяпер, калі ўжо тыдзень часу прайшло як забралі Кульбаку ў турму за такія справы.

КОЛЬКА СПЛЮХ

ПРЫЙШЛА

Яны сустрэліся ў трамваі. Белакуры студэнт і прыгожая, з блакітнымі вачыма дзяўчына.

Толькі пазнаёміліся, а тут і выходзіць трэба.

— Я чакаю вас заўтра а дзесятай гадзіне вечара ля кінатэатра «Перамога»... — паглядзеў ён на яе.

Яна мякка ўсміхнулася і ледзь кіўнула галавою.

У наступны дзень, у дзень першых заняткаў у тэхнікуме, ён не мог пайсці з апошняй лекцыі. Якраз лекцыя па матэматыцы была. А яна прыйшла... чытаць лекцыю.

